YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu kolmas jaosto)

14 päivänä toukokuuta 1998 *

Asiassa T-327/94,

SCA Holding Ltd, Englannin ja Walesin oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Aylesford (Yhdistynyt kuningaskunta), edustajinaan asianajajat Giuseppe Scasselati-Sforzolini, Bologna, ja Laurent Garzaniti, Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Elvinger, Hoss & Preussen, 15 Côte d'Eich,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Julian Currall ja Richard Lyal, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

jossa kantaja vaatii EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta 13 päivänä heinäkuuta 1994 tehdyn komission päätöksen 94/601/EY (IV/C/33.833 — Kartonki; EYVL L 243, s. 1) kumoamista,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti B. Vesterdorf sekä tuomarit C. P. Briët, P. Lindh, A. Potocki ja J. D. Cooke,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 25.6.1997—8.7.1997 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Kanteen perustana olevat tosiseikat

1 Tämä asia koskee EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta 13 päivänä heinäkuuta 1994 tehtyä komission päätöstä 94/601/EY (IV/C/33.833 — Kartonki; EYVL L 243, s. 1), sellaisena kuin se on oikaistuna ennen sen julkaisemista

26 päivänä heinäkuuta 1994 tehdyllä komission päätöksellä C(94) 2135 lopullinen (jäljempänä päätös). Komissio määräsi päätöksessään 19:lle yhteisössä kartonkia tuottavalle ja toimittavalle yritykselle sakkoja perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan rikkomisesta.

2 Päätöksen kohteena oleva tuote on kartonki. Päätöksessä mainitaan kolme kartonkityyppiä, joista käytetään nimityksiä GC-, GD- ja SBS-laatu.

3 GD-kartonkilaadun (jäljempänä GD-kartonki) sisäpinta on harmaa (uusiopaperia), ja tätä laatua käytetään yleensä muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden pakkauksiin.

4 GC-kartonkilaadun (jäljempänä GC-kartonki) pinta on valkoinen, ja tätä laatua käytetään yleensä elintarvikkeiden pakkauksiin. GC-kartonki on parempilaatuista kuin GD-kartonki. Aikana, jota päätös koski, näiden kahden tuotteen hintaero oli yleensä noin 30 prosenttia. Hyvälaatuista GC-kartonkia käytetään jossain määrin myös painotuotteisiin.

5 Täysin valkoisesta kartongista käytetään lyhennettä SBS (jäljempänä SBS-kartonki). Tällaisen kartongin hinta on noin 20 prosenttia korkeampi kuin GC-kartongin. Sitä käytetään elintarvikkeiden, kosmetiikan, lääkkeiden ja savukkeiden pakkauksiin, mutta se on pääasiallisesti tarkoitettu käytettäväksi painotuotteisiin.

6 British Printing Industries Federation (jäljempänä BPIF), joka on suurinta osaa Yhdistyneen kuningaskunnan kartonkipakkausteollisuudesta edustava etujärjestö, teki 22.11.1990 päivätyllä kirjeellä komissiolle epävirallisen valituksen. BPIF väitti,

että Yhdistyneeseen kuningaskuntaan kartonkia toimittavat tuottajat olivat useaan kertaan korottaneet hintojaan samanaikaisesti ja yhdenmukaisesti, ja se pyysi komissiota tutkimaan, oliko yhteisön kilpailusääntöjä mahdollisesti rikottu. BPIF julkaisi lehdistötiedotteen varmistaakseen, että sen toimenpide saa julkisuutta. Tämän tiedotteen sisältöä selostettiin alan ammattilehdistössä joulukuun 1990 aikana.

7 Myös Fédération française du cartonnage teki 12.12.1990 komissiolle epävirallisen valituksen, jossa se esitti Ranskan kartonkimarkkinoista vastaavia huomautuksia kuin BPIF valituksessaan.

8 Komission virkamiehet, jotka toimivat 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus; EYVL 1962, 13, s. 204; jäljempänä asetus N:o 17) 14 artiklan 3 kohdan nojalla, tekivät 23.4. ja 24.4.1991 ennalta ilmoittamatta samanaikaisesti tutkimuksia useiden kartonkialan yritysten ja järjestöjen tiloissa.

9 Näiden tutkimusten jälkeen komissio pyysi asetuksen N:o 17 11 artiklan nojalla tietoja ja asiakirjoja kaikilta niiltä, joille päätös on osoitettu.

10 Näiden tutkimusten yhteydessä sekä tietoja ja asiakirjoja koskevien pyyntöjen johdosta saadun aineiston perusteella komissio katsoi, että kyseiset yritykset olivat osallistuneet perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan rikkomiseen (useimmissa tapauksissa) vuoden 1986 puolivälistä vähintään vuoden 1991 huhtikuuhun.

11 Tämän vuoksi komissio päätti panna vireille viimeksi mainitun määräyksen soveltamista koskevan menettelyn. Komissio lähetti 21.12.1992 päivätyllä kirjeellä väitetiedoksiannon kullekin näistä yrityksistä. Kaikki yritykset, joille väitetiedoksianto osoitettiin, vastasivat siihen kirjallisesti. Yhdeksän yritystä pyysi tulla kuulluksi suullisesti. Niitä kuultiin 7.—9.6.1993.

12 Menettelyn lopuksi komissio antoi päätöksen, jossa määrätään seuraavaa:

"1 artikla

Buchmann GmbH, Cascades SA, Enso-Gutzeit Oy, Europa Carton AG, Finnboard — the Finnish Board Mills Association, Fiskeby Board AB, Gruber & Weber GmbH & Co KG, Kartonfabriek de Eendracht NV (joka käyttää toiminimeä BPB de Eendracht NV), NV Koninklijke KNP BT NV (aikaisemmin Koninklijke Nederlandse Papierfabrieken NV), Laakmann Karton GmbH & Co KG, Mo Och Domsjö AB (MoDo), Mayr-Melnhof Gesellschaft mbH, Papeteries de Lancey SA, Rena Kartonfabrik AS, Sarrió SpA, SCA Holding Ltd (aikaisemmin Reed Paper & Board (UK) Ltd), Stora Kopparbergs Bergslags AB, Enso Española SA (aikaisemmin Tampella Española SA) ja Moritz J. Weig GmbH & Co KG ovat rikkoneet EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa siten, että

— Buchmann ja Rena ovat noin vuoden 1988 maaliskuusta ainakin vuoden 1990 loppuun,

— Enso Española on ainakin vuoden 1988 maaliskuusta ainakin vuoden 1991 huhtikuun loppuun,

— Gruber & Weber on ainakin vuodesta 1988 vuoden 1990 loppuun ja

— muut ovat vuoden 1986 puolivälistä ainakin vuoden 1991 huhtikuuhun

osallistuneet sopimukseen ja yhdenmukaistettuun menettelytapaan, jotka ovat peräisin vuoden 1986 puolivälistä ja joiden mukaisesti Euroopan yhteisön kartongintoimittajat

— tapasivat säännöllisesti salaisissa ja vakiintuneeksi tavaksi muodostuneissa kokouksissa neuvotellakseen ja päättääkseen alan yhteisestä kilpailunrajoittamissuunnitelmasta,

— sopivat säännöllisistä hinnankorotuksista kunkin tuotelaadun osalta kunakin kansallisena valuuttana,

— suunnittelivat ja toteuttivat useita samanaikaisia ja yhdenmukaisia hinnankorotuksia kaikkialla Euroopan yhteisössä,

— saavuttivat yhteisymmärryksen tärkeimpien tuottajien markkinaosuuksien pysyttämisestä vakiotasoilla, mutta siten, että niitä saatettiin joskus muuttaa,

— toteuttivat — alkuvuodesta 1990 lähtien aina vain useammin — yhdenmukaistettuja toimenpiteitä toimitusten valvomiseksi yhteisön markkinoilla varmistaakseen edellä mainittujen yhdenmukaistettujen hinnankorotusten toteuttamisen,

— edellä mainittuja toimenpiteitä tukeakseen vaihtoivat kaupallisia tietoja toimituksista, hinnoista, tuotantoseisokeista, tilauskannoista ja koneiden käyttöasteista.

— —

3 artikla

Seuraaville yrityksille määrätään 1 artiklassa todetuista rikkomisista sakkoa seuraavasti:

— —

xv) SCA Holding Limitedille sakkoa 2 200 000 ecua;

— — »

13 Päätöksen mukaan rikkominen tapahtui Product Group Paperboard -nimisessä organisaatiossa (jäljempänä PG Paperboard), joka muodostui useista työryhmistä ja jaostoista.

14 Tämän organisaation yhteyteen perustettiin vuoden 1986 puolivälissä Presidents' Working Group (jäljempänä PWG), joka muodostui yhteisön tärkeimpien kartongintuottajien (joita oli noin kahdeksan) johtavassa asemassa olevista edustajista.

15 PWG:n tehtävänä oli erityisesti keskustella markkinoista, markkinaosuuksista, hinnoista ja kapasiteeteista ja harjoittaa näiden osalta yhteistoimintaa. Se teki erityisesti yleisluonteisia päätöksiä siitä, milloin ja minkä suuruisina tuottajien oli toteutettava hinnankorotukset.

16 PWG raportoi President Conferencelle (jäljempänä PC), johon osallistuivat (melko säännöllisesti) melkein kaikkien kyseessä olevien yritysten toimitusjohtajat. Nyt kyseessä olevana aikana PC kokoontui kahdesti vuodessa.

17 Vuoden 1987 lopulla perustettiin Joint Marketing Committee (jäljempänä JMC). Sen pääasiallisena tarkoituksena oli yhtäältä päättää, voitiinko hintoja korottaa, ja jos voitiin, niin miten, ja toisaalta määritellä yksityiskohtaisesti, miten PWG:n maittain ja suurimpien asiakkaiden osalta päättämät hinta-aloitteet toteutetaan, minkä tarkoituksena oli saada aikaan yhdenmukainen hintajärjestelmä Euroopassa.

18 Economic Committee (jäljempänä talousjaosto) keskusteli muun muassa hintavaihteluista kansallisilla markkinoilla ja yritysten tilauskannoista ja raportoi päätelmistään JMC:lle tai vuoden 1987 loppuun saakka JMC:n edeltäjälle Marketing Committeelle. Talousjaoston jäseninä oli useimpien kyseessä olevien yritysten markkinointi- ja/tai myyntijohtajia, ja se kokoontui useita kertoja vuodessa.

19 Lisäksi päätöksestä ilmenee komission katsoneen, että PG Paperboardin toimintaa tuki se tietojen vaihto, jota harjoitettiin omaisuudenhoitoyhtiö Fidesin välityksellä, jonka kotipaikka on Zürich (Sveitsi). Päätöksen mukaan useimmat PG Paperboardin jäsenet toimittivat Fidesille kausiraportteja tilauksista, tuotannosta, myynnistä ja kapasiteetin käytöstä. Näitä raportteja käsiteltiin Fides-järjestelmässä, ja yhdistetyt tiedot lähetettiin järjestelmään osallistuville.

20 Reed Paper & Board Ltd (jäljempänä Reed P & B) omisti kartonkitehdas Colthrop Millin (jäljempänä Colthrop) koko sen ajan, jolloin kilpailusääntöjä rikottiin.

21 Reed P & B oli vuoden 1988 heinäkuuhun saakka Reed International plc:n tytäryhtiö. Toimivan johdon ostettua useita Reed International -konserniin kuuluneita yhtiöitä vuoden 1988 heinäkuussa perustettiin Reedback Ltd (jäljempänä Reedback), joka hankki omistukseensa Reed P & B:n.

22 Ruotsalainen konserni Svenska Cellulosa Aktiebolag (jäljempänä SCA) hankki vuoden 1990 heinäkuussa omistukseensa Reedpackin ja siten myös Reed P & B:n ja useita tehtaita, muun muassa Colthropin. Reed P & B muutti toiminimensä ensiksi 1.2.1991 SCA Aylesford Ltd:ksi (jäljempänä SCA Aylesford) ja sitten 4.2.1992 SCA Holding Ltd:ksi (jäljempänä SCA Holding).

23 Vuoden 1991 toukokuussa Colthrop myytiin Field Group Ltd:lle, joka myi sen vuoden 1991 lokakuussa Mayr-Melnhof AG:lle. Colthropista oli jo ennen viimeksi mainitun oikeustoimen suorittamista muodostettu Colthrop Board Mill Ltd -niminen yhtiö.

24 Päätöksen mukaan Reed P & B oli osallistunut kyseiseen kilpailusääntöjen rikkomiseen erityisesti osallistumalla tiettyihin JMC:n ja PC:n kokouksiin. Koska SCA Holding oli vain SCA Aylesfordin ja Reed P & B:n eri toiminimi ja koska kyseessä oli siis sama yksikkö, komissio katsoi, että päätös oli osoitettava SCA Holdingille (päätöksen 155 perustelukappale ja sitä seuraavat perustelukappaleet).

Oikeudenkäyntimenettely

25 Kantaja on nostanut tämän kanteen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 12.10.1994 jättämällään kannekirjelmällä.

26 Niistä muista 18 yhtiöstä, joiden katsottiin olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta, 16 on samoin nostanut kanteen päätöksestä (asiat T-295/94, T-301/94, T-304/94, T-308/94, T-309/94, T-310/94, T-311/94, T-317/94, T-319/94, T-334/94, T-337/94, T-338/94, T-347/94, T-348/94, T-352/94 ja T-354/94).

27 Asian T-301/94 kantaja Laakmann Karton GmbH peruutti kanteensa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 10.6.1996 jättämällään kirjeellä, ja asia poistettiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen rekisteristä asiassa T-301/94, Laakmann Karton vastaan komissio, 18.7.1996 annetulla määräyksellä (ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

28 Ne neljä suomalaisyritystä, jotka kuuluivat Finnboard-nimiseen yhdistykseen ja jotka tämän vuoksi velvoitettiin maksamaan Finnboardille määrätty sakko yhteisvastuullisesti tämän kanssa, ovat myös nostaneet kanteen päätöksestä (yhdistetyt asiat T-339/94, T-340/94, T-341/94 ja T-342/94).

29 Kanteen nosti myös CEPI-Cartonboard-niminen yhteenliittymä, jolle päätös ei ollut osoitettu. Se kuitenkin peruutti kanteensa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 8.1.1997 jättämällään kirjeellä, ja asia poistettiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen rekisteristä asiassa T-312/94, CEPI-Cartonboard vastaan komissio, 6.3.1997 annetulla määräyksellä (ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

30 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kutsui 5.2.1997 päivätyllä kirjeellä asianosaiset epäviralliseen kokoukseen erityisesti siksi, että nämä saisivat esittää huomautuksensa asioiden T-295/94, T-304/94, T-308/94, T-309/94, T-310/94, T-311/94, T-317/94, T-319/94, T-327/94, T-334/94, T-337/94, T-338/94, T-347/94, T-348/94, T-352/94 ja T-354/94 mahdollisesta yhdistämisestä suullista käsittelyä varten. Tässä 29.4.1997 pidetyssä kokouksessa asianosaiset suostuivat tällaiseen yhdistämiseen.

31 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen laajennetun kolmannen jaoston puheenjohtajan 4.6.1997 antamalla määräyksellä edellä mainitut asiat yhdistettiin suullista käsittelyä varten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 50 artiklan mukaisesti, koska asiat liittyvät toisiinsa; määräyksessä puheenjohtaja hyväksyi asian T-334/94 kantajan pyynnön luottamuksellisesta käsittelystä.

32 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen laajennetun kolmannen jaoston puheenjohtaja hyväksyi 20.6.1997 antamallaan määräyksellä asian T-337/94 kantajan pyynnön, että erästä asiakirjaa, jonka kyseinen kantaja oli esittänyt vastauksena ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen, käsiteltäisiin luottamuksellisena.

33 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu kolmas jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn, ja se ryhtyi prosessinjohtotoimiin pyytämällä asianosaisia vastaamaan tiettyihin kirjallisiin kysymyksiin ja esittämään tiettyjä asiakirjoja. Asianosaiset noudattivat näitä pyyntöjä.

34 Edellä 30 kohdassa mainittujen asioiden asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 25.6.—8.7.1997 pidetyssä suullisessa käsittelyssä.

Asianosaisten vaatimukset

35 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa päätöksen 1 ja/tai 3 artiklan, siltä osin kuin ne koskevat kantajaa;

— toissijaisesti alentaa 3 artiklassa kantajalle määrättyä sakkoa huomattavasti;

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

36 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen perusteettomana ja

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Eräiden kanneperusteiden tutkittavaksi ottaminen

37 Epävirallisessa kokouksessa, joka pidettiin 29.4.1997, päätöksestä kanteen nostaneita yrityksiä pyydettiin harkitsemaan sitä mahdollisuutta, että useat yritykset esittäisivät yhteisiä suullisia lausumia siinä tapauksessa, että asiat yhdistetään suullista käsittelyä varten. Kokouksessa tähdennettiin, että tällaisia yhteisiä suullisia lausumia voivat esittää vain ne kantajat, jotka todella ovat kannekirjelmissään esittäneet kanneperusteita, jotka koskevat niitä aiheita, joista esitetään yhteisiä suullisia lausumia.

38 Kyseessä olevat yritykset ilmoittivat 14.5.1997 niiden kaikkien nimissä lähetetyllä telekopiolla, että ne ovat päättäneet käsitellä yhteisissä suullisissa lausumissaan kuutta aihetta ja muun muassa seuraavia aiheita:

a) markkinoiden kuvailua ja sitä, ettei kartellilla ollut vaikutuksia,

b) yhden rikkomisen käsitettä ja todisteilta vaadittavaa tasoa,

c) väitettä määrien valvontaa koskevasta yhteistoiminnasta.

39 Kantaja on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 23.6.1997 toimittamassaan telekopiossa ilmoittanut osallistuvansa kaikkiin yhteisiin suullisiin lausumiin. Tässä yhteydessä se myönsi, ettei se ole esittänyt edellä mainittuja kolmea aihetta koskevia kanneperusteita, mutta väitti, ettei tämä saanut estää sitä yhtymästä yhteisiin suullisiin lausumiin. Kantaja väitti — ja uudisti tämän väitteensä istunnossa —, ettei se ollut voinut kanteessaan riitauttaa päätöksen 1 artiklassa todetun kilpailusääntöjen rikkomisen eri osien olemassaoloa eikä komission arviointia rikkomisen vaikutuksista, koska henkilöt, joiden on katsottu edustaneen sitä väitetyssä kartellissa, eivät enää ole sen palveluksessa. Vasta kun kantaja on saanut tiedon yhteisten suullisten lausumien sisällöstä, se on saanut tietoonsa sellaisia tosiseikkoja, joiden perusteella se voi esittää niihin liittyviä kanneperusteita.

40 Tätä väitettä ei voida hyväksyä.

41 Työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan asian käsittelyn kuluessa ei saa vedota uuteen perusteeseen, ellei se perustu kirjallisen käsittelyn aikana esille tulleisiin tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin. Tässä tapauksessa on kuitenkin todettava, ettei mikään ole estänyt kantajaa riitauttamasta päätökseen sisältyneitä tosiasiaväitteitä ja oikeudellisia väitteitä kanteessaan ja ettei kantaja ole yksilöinyt mitään sellaista tosiseikkaa tai oikeudellista seikkaa, joka olisi tullut esille kirjallisen käsittelyn aikana ja jonka vuoksi uusien kanneperusteiden esittäminen olisi perusteltua.

42 Kantajan vasta 23.6.1997 päivätyssä telekopiossaan esittämiä kanneperusteita ei siis voida ottaa tutkittaviksi.

Pääasia

Päätöksen 1 ja 3 artiklan kumoamista koskeva vaatimus

A Kanneperuste, jonka mukaan SCA Holding ei ollut päätöksen oikea adressaatti

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

43 Kantaja väittää, ettei sitä olisi pitänyt pitää vastuullisena Colthropin toiminnasta, joten se ei ole päätöksen oikea adressaatti.

44 Kantaja korostaa ensinnäkin, että sen jälkeen, kun Colthrop oli vuoden 1991 toukokuussa myyty ja Reed P & B oli vaihtanut toiminimensä ensin SCA Aylesfordiksi ja sitten SCA Holdingiksi, SCA-konsernin Yhdistyneessä kuningaskunnassa harjoittamaa yritystoimintaa järjesteltiin uudelleen, minkä seurauksena SCA Holdingista eli kantajasta tuli holdingyhtiö.

45 Toiseksi kantaja väittää, että Colthropia olisi pitänyt menettelyssä pitää "osallistuvana yrityksenä". Se on ollut ja edelleen on "taloudellinen yksikkö, jolla on

erillinen henkilöllisyys" ja joka muodostaa "erillisen tulosyksikön" ja joka on osallistunut kilpailusääntöjen rikkomiseen (ks. ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta 23 päivänä huhtikuuta 1986 tehdyn komission päätöksen 86/398/ETY [asia IV/31.149 — Polypropeeni; EYVL L 230, s. 1; jäljempänä polypropeenipäätös] 97—102 perustelukappale) tai "henkilöstöstä ja aineellisista resursseista muodostettu kokonaisuus, jolla pysyvästi tavoitellaan tiettyä taloudellista päämäärää" (yrityskeskittymien valvonnasta 21 päivänä joulukuuta 1989 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4064/89 mukaisista yrityskeskittymistä ja yhteistoiminnasta annettu komission tiedonanto 90/C 203/06 [EYVL 1990, C 203, s. 10]).

46 Osoittaakseen, että Colthropilla oli sellainen itsenäinen asema, jonka johdosta se saattoi rikkoa kilpailuoikeutta, kantaja kehittelee hyvin yksityiskohtaisesti tiettyjä väitteitä, joiden varsinainen sisältö on se, että a) Colthrop oli ainoa kartonkialalla toimiva yksikkö niissä konserneissa, joihin se kuului kyseisenä aikana, b) Colthropin organisaatiorakenne lisäsi sen itsenäisyyttä, c) Colthrop toimi kolmansiin nähden erillisenä yksikkönä. Kantaja toteaa lisäksi, että Colthropista muodostettiin myöhemmin yhtiö eli Colthrop Board Mill Ltd, jolla oli samat varat, sama henkilöstö ja sama johtaja (Dalgleish) kuin Colthropilla. Lopuksi kantaja toteaa, että Colthropin ja Reed P & B:n yritystoimintasuhteet eivät koskaan olleet niin tiiviit kuin mitä komissio väittää.

47 Colthropin itsenäisyys ei mitenkään vähentynyt sen johdosta, että SCA-konserni hankki omistukseensa Reedpackin. SCA ei ollut lainkaan kiinnostunut osasta Reedpackin omaisuutta, muun muassa Colthropista, mikä selittää sen, että se myytiin edelleen jo vuoden 1991 toukokuussa. Aikana, jona SCA omisti Colthropin, SCA ei myöskään osallistunut Colthropin hallintoon.

48 Kolmanneksi kantaja väittää, että koska Colthropia on pidettävä osallistuvana yrityksenä, päätös olisi pitänyt osoittaa Colthrop Board Mill Ltd:lle, koska se on kyseisen yrityksen seuraaja. Kantaja huomauttaa, että yhteisön kilpailuoikeuden aineellisten sääntöjen mukaan ratkaiseva merkitys on yrityksen käsitteellä, ja oikeushenkilöllisyydellä saa olla merkitystä vain silloin, kun täytäntöönpanon

helpottamiseen liittyvistä käytännön syistä väitetiedoksianto ja päätös osoitetaan ja sakko määrätään sellaiselle yksikölle, joka on oikeushenkilö. Vaikka kantaja myöntääkin, että koska Colthrop ei tuona aikana vielä ollut yhtiö, komissiolla oli päätöksen täytäntöönpanoa varten oikeus yksilöidä se oikeudellinen yksikkö, jota voidaan pitää vastuullisena kilpailusääntöjen rikkomisesta, se kuitenkin korostaa, että tähän asiaan liittyy seuraantoa koskeva ongelma, koska osallistuvasta yrityksestä eli Colthropista on kilpailusääntöjen rikkomisen jälkeen mutta ennen väitetiedoksiantoa tullut yhtiö, jolla on oma oikeushenkilöllisyys, ja koska tämä yhtiö on taloudellisesti ja toiminnallisesti sen varsinainen seuraaja.

49 Kantajan mukaan seuraantoa koskeva kysymys on tällaisessa tilanteessa ratkaistava jäljittämällä osallistuva yritys niiden omistuksensiirtojen ja uudelleenjärjestelyjen läpi, joita siihen on voinut kohdistua, jollei ole näytetty toteen, että aikaisempi omistaja on suoraan osallistunut kilpailusääntöjen rikkomiseen. Tämä ajatusrakennelma — eli se, että yritys, joka todella on osallistunut kartelliin, ei saa onnistua välttämään sakkoa — ilmenee epäsuorasti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-6/89, Enichem Anic vastaan komissio, 17.12.1991 antamasta tuomiosta (Kok. 1991, s. II-1623, 55 kohta) ja polypropeenipäätöksestä (siltä osin kuin siinä on kyse sakon määräämisestä Statoilille).

50 Neljänneksi kantaja toteaa, että vaikka Colthrop ei olisikaan kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistunut yritys, päätöstä ei silti olisi saanut osoittaa kantajalle. ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta 23 päivänä heinäkuuta 1984 tehdyssä komission päätöksessä 84/388/ETY (asia IV/30.988 — Tasolasi-alan sopimukset ja yhdenmukaistetut menettelytavat Benelux-maissa; EYVL L 212, s. 13) on kantajan mukaan katsottu, että kaksi yritystä ostanut emoyhtiö ei ollut ehtinyt saada niitä täysin valvontaansa ostopäivän ja kilpailusääntöjen rikkomisen päättymispäivän välisenä aikana (viisi kuukautta). Samasta syystä komissio ei olisi saanut osoittaa päätöstä kantajalle.

51 Toissijaisesti kantaja väittää, että katsoessaan, että yritys oli Reed P & B, komissio on tehnyt virheen, koska tämä yritys oli uudelleenorganisoitu, sen jälkeen kun SCA oli hankkinut sen omistukseensa, ja se oli enää pelkkä väliyhtiö, joka ei ollut itsenäinen myyntistrategiansa osalta ja jolla ei ollut määräysvaltaa omaisuuteensa.

Komission olisi siis pitänyt tutkia, kuuluiko vastuu Colthropin toiminnasta sille emoyhtiölle, joka viime kädessä omisti sen ja joka on vaihtunut useaan kertaan. Kantaja päättelee tästä, että komission olisi joka tapauksessa pitänyt jakaa vastuu Reed International plc:n, Reedpackin ja SCA:n kesken, viimeksi mainitun ollessa kuitenkin vastuussa vain vuoden 1990 heinäkuun ja marraskuun väliseltä ajalta.

52 Lopuksi kantaja toteaa komission pitäneen Reed P & B:tä ja SCA Holdingia virheellisesti samana yrityksenä, sillä SCA Holding valvoo vain epäsuorasti (tytäryhtiön välityksellä) yhtä niistä kuudesta paperitehtaasta, jotka alun perin kuuluivat Reed P & B:lle, joten SCA Holdingin ei voida katsoa olevan sama yritys kuin Reed P & B. Kantajan mukaan komissio on perustanut käsityksensä, että Reed P & B ja SCA Holding ovat sama yritys, pelkästään osoitteeseen ja rekisterinumeroon. Yrityksen määrittely ei kuitenkaan voi perustua tällaisiin puhtaasti muodollisiin seikkoihin.

53 Komissio katsoo kantajan väitteiden olevan perusteettomia, koska päätös on osoitettu kilpailusääntöjä rikkoneelle yritykselle ja yhtiölle. Kun yhteisön kilpailusääntöjen rikkominen todetaan, on selvitettävä, mikä on se oikeushenkilö, jonka on vastattava siitä, koska ainoastaan tämä oikeushenkilö voi olla sen päätöksen adressaatti, jolla sakkoja määrätään. Tässä tapauksessa kilpailusääntöjen rikkomisesta vastuussa oleva oikeushenkilö oli komission mukaan Reed P & B, joten sen oli vastattava siitä.

54 Komissio toteaa, että Reed P & B, joka oli osallistuva yritys, tuotti kartonkia Colthropin kartonkitehtaassa, joka oli koko kilpailusääntöjen rikkomisen ajan ja myös sen jälkeen, kun SCA-konserni hankki omistukseensa Reed P & B:n, pelkkä omaisuuserä, joka kuului ensin Reed P & B:lle, sitten SCA Aylesfordille ja lopuksi SCA Holdingille.

55 Komissio korostaa tässä yhteydessä, että PC:ssä ja JMC:ssä käytyihin keskusteluihin osallistuneet kaksi henkilöä eivät osallistuneet näihin keskusteluihin Colthropin kartonkitehtaan vaan Reed P & B:n edustajina.

56 Lisäksi komissio toteaa, että sen jälkeen kun SCA-konserni oli hankkinut omistukseensa osan Reedpack-konsernista, johon kuului myös Reed P & B, viimeksi mainittu yritys jatkoi saman tuotteen valmistamista samassa paikassa samalla henkilöstöllä tiettyjen SCA:n palveluksessa olleiden henkilöiden siirtyessä sen keskusjohtoon ja hallitukseen. Reed P & B on näin ollen pelkästään muuttanut toiminimeään ensin vuoden 1991 helmikuussa SCA Aylesford Ltd:ksi ja sitten 4.2.1992 SCA Holding Ltd:ksi, mutta komission mukaan kyse on koko ajan ollut samasta yhtiöstä, koska SCA Holdingin osoite ja rekisterinumero ovat samat kuin Reed P & B:n ja SCA Aylesfordin.

57 Komissio huomauttaa, että Colthropin kartonkitehtaan muodostaman omaisuuserän myynti ja se, että kyseisestä tehtaasta myöhemmin muodostettiin yhtiö, ei mitenkään muuta sitä, että Reed P & B:tä on pidettävä kilpailusääntöjä rikkoneena yrityksenä ja yhtiönä. Kuten päätöksen 156 perustelukappaleessa todetaan, on tehtävä ero oikeushenkilöiden ja pelkkien omaisuuserien välille, minkä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vahvistanut edellä mainitussa asiassa Enichem Anic vastaan komissio antamassaan tuomiossa (tuomion 236—240 kohta).

58 Komissio katsoo, että toisin kuin mitä SCA Holding väittää, tässä tapauksessa ei ole mitään seuraantoon liittyvää ongelmaa.

59 Lisäksi komissio toteaa, että vaikka se olikin voinut kohdistaa toimenpiteensä kartonkitehtaan uuteen omistajaan, tämä ei merkitse, etteikö komissio olisi voinut kohdistaa niitä Reed P & B:hen eli nykyiseen SCA Holdingiin. Jos Colthropia voidaan pitää osallistuvana yrityksenä, se merkitsee komission mukaan vain sitä, että komissiolla olisi päätöksen adressaatin osalta valinnanvaraa (ks. asia T-65/89, BBP Industries ja British Gypsum v. komissio, tuomio 1.4.1993, Kok. 1993, s. II-389, joka on pysytetty asiassa C-310/93 P 6.4.1995 annetulla yhteisöjen tuomioistuimen tuomiolla, Kok. 1995, s. I-865).

60 Lopuksi komissio toteaa, että SCA Holdingin väitteillä, jotka koskevat Colthropin itsenäisyyttä, ei ole mitään merkitystä asiassa, koska tosiseikat eivät tue näitä väitteitä.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

61 On kiistatonta, että kartonkia valmistava tehdas oli Colthrop ja että silloin, kun kilpailusääntöjä rikottiin, tämä tehdas kuului ensin Reed P & B:lle, sitten SCA Aylesford Ltd:lle ja lopuksi SCA Holdingille.

62 Seuraavaksi on todettava, että Reed P & B, SCA Aylesford Ltd ja SCA Holding (eli kantaja) ovat yhden ja saman oikeushenkilön peräkkäisiä toiminimiä.

63 Tässä asiassa ei siis ole mitään seuraantoon liittyvää ongelmaa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee (em. asia Enichem Anic v. komissio, tuomion 236—238 kohta), että se oikeushenkilö, joka vastasi yrityksen toiminnasta silloin, kun kilpailusääntöjä rikottiin, on saatettava vastuuseen yrityksen siitä toiminnasta, joka merkitsi kilpailusääntöjen rikkomista. Niin kauan kuin tämä oikeushenkilö on olemassa, vastuu kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevästä yrityksen toiminnasta seuraa tätä oikeushenkilöä, vaikka ne aineelliset tekijät ja henkilöstö, jotka olivat mukana kilpailusääntöjen rikkomisessa, on kilpailusääntöjen rikkomisen jälkeen luovutettu kolmansille.

64 Komissio on näin olleen aiheellisesti osoittanut päätöksen sille oikeushenkilölle, joka vastasi todetuista kilpailunvastaisista toimista kilpailusääntöjen rikkomisen aikana ja joka oli olemassa vielä silloin, kun päätös tehtiin.

65 Tästä seuraa, että siinäkin tapauksessa, että Colthropia voitaisiin pitää perustamissopimuksen 85 artiklassa tarkoitettuna yrityksenä ja vaikka tämä yritys olisi päätöksen tekopäivänä kuulunut Colthrop Board Mill Ltd -nimiselle oikeushenkilölle, kantajan väitteillä voidaan enintään osoittaa, että komissiolla oli päätöksen

adressaatin osalta valinnanvaraa. Komission tekemää valintaa ei siis näissä olosuhteissa voida menestyksekkäästi kyseenalaistaa.

66 Lisäksi on todettava, että Reed P & B oli mainittu PG Paperboardin jäsenluettelossa.

67 Päätöksen 143 perustelukappaleen mukaan komissio on pääsääntöisesti osoittanut päätöksen PG Paperboardin jäsenluettelossa mainitulle yksikölle, paitsi seuraavissa tapauksissa:

"1) kun useat konserniyhtiöt [olivat] osallistuneet kilpailusääntöjen rikkomiseen

tai

2) kun [oli] selviä todisteita siitä, että emoyhtiöllä itsellään oli jokin osuus siinä, että tytäryhtiö osallistui kartelliin,

[jolloin] päätös on osoitettu konsernille (jota emoyhtiö edustaa)."

68 Koska komissio ei ollut katsonut, että päätöksen 143 perustelukappaleessa mainitusta pääperiaatteesta tehdyn poikkeuksen jompikumpi edellytys olisi täyttynyt, se on voinut pätevästi päättää, ettei se osoita päätöstä Reed P & B: n/SCA Aylesfordin/SCA Holdingin peräkkäisille emoyhtiöille.

69 Kanneperuste on siis hylättävä perusteettomana.

B Kanneperuste, jonka mukaan perustelut ovat puutteelliset tai virheelliset siltä osin, kuin Reed P & B:n on katsottu olevan osallistuva yritys ja SCA Holding on määrätty päätöksen adressaatiksi

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

70 Kantaja huomauttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen katsoneen asiassa T-38/92, AWS Benelux vastaan komissio, 28.4.1994 antamassaan tuomiossa (Kok. 1994, s. II-211, 26 kohta), että perustamissopimuksen 85 ja 86 nojalla tehty päätös, joka osoitetaan usealle adressaatille ja johon liittyy vastuun kohdentamista koskevia ongelmia, on perusteltava selvästi kunkin adressaatin osalta ja erityisesti niiden osalta, joiden kannettavaksi sakot tulevat.

71 Kantajan mukaan tämä asia vastaa edellä mainitun tuomion antamiseen johtanutta asiaa, koska kantaja on komissiossa käydyssä menettelyssä voimakkaasti kiistänyt olevansa päätöksen oikea adressaatti. Komissio ei tässä tapauksessa kuitenkaan ole päättänyt seurata omaisuuserää, johon kilpailusääntöjen rikkominen liittyi, vaan katsonut, että vastuussa on se oikeushenkilö, joka tiettynä hetkenä välittömästi omisti tämän omaisuuserän. Kantajan mukaan adressaatin valinta perustui yksinomaan tarkoituksenmukaisuusnäkökohtiin.

72 Kantajan mukaan komissio piti Reed P & B:tä osallistuvana yrityksenä pelkästään sillä perusteella, että tämä oli mainittu PG Paperboardin jäsenluettelossa. Tällainen perustelu ei kantajan mielestä kuitenkaan vastaa asianmukaiselle perustelulle asetettuja vaatimuksia.

73 Siltä osin kuin komissio on päätöksen 155 perustelukappaleessa katsonut kantajan tilanteen vastaavan MoDo/Iggesundin tilannetta, kantaja korostaa, ettei Colthrop enää kuulu SCA-konserniin ja että se kuului tähän konserniin ainoastaan muutaman kuukauden, kun taas Iggesund on kuulunut MoDo-konserniin vuodesta 1989 ja kuuluu tähän konserniin vieläkin. Nämä tilanteet eivät kantajan mielestä siis vastaa toisiaan, toisin kuin päätöksessä todetaan.

74 Päätöstä on kantajan mielestä perusteltu puutteellisesti myös sen väitteen osalta, jonka mukaan SCA Holding oli Reed P & B:n taloudellinen seuraaja. Komissio on tältä osin perustanut kantansa ainoastaan siihen seikkaan, että SCA Holding omistaa nykyisin niiden kahden yhtiön osakkeet, joille osa Reed P & B:n omaisuudesta siirrettiin. Yhteisöjen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa 40/73—48/73, 50/73, 54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73 ja 114/93, Suiker Unie ym. v. komissio, 16.12.1975 antaman tuomion (Kok. 1975, s. 1663) mukaan huomioon otettava jatkuvuus on osallistuvan yrityksen ja sen seuraajan — eli tässä asiassa Colthrop Board Mill Ltd:n — välinen jatkuvuus.

75 Kantaja toteaa, että päätöksen 145 perustelukappaleen mukaan emoyhtiö tai konserni, jonka katsotaan osallistuneen kilpailusääntöjen rikkomiseen ja joka luovuttaa tytäryhtiön toiselle yritykselle, on vastuussa tytäryhtiön toiminnasta luovutuspäivää edeltävältä ajalta. Kantajan mukaan päätöksessä ei kuitenkaan ole perusteltu sitä, miksi päätöstä ei ole tämän ajatusrakennelman mukaisesti osoitettu Reed Internationalille, joka viime kädessä omisti Colthropin vuoden 1988 heinäkuuhun saakka.

76 Kantaja huomauttaa lopuksi, että päätöksen 143 perustelukappaleen mukaan komissio on päättänyt osoittaa päätöksen PG Paperboardin jäsenluettelossa mainitulle yksikölle, paitsi "kun [oli] selviä todisteita siitä, että emoyhtiöllä itsellään oli jokin osuus siinä, että tytäryhtiö osallistui kartelliin", jolloin päätös on osoitettu emoyhtiölle. Vaikkei komissio aloittanut menettelyä SCA:ta kohtaan, se väitti SCA:n osallistuneen Colthropin hallintoon, vaikkei sillä ollut tästä selviä todisteita. Jos komissio katsoi SCA:n osallistuneen Colthropin hallintoon, sen olisi kantajan

mukaan pitänyt päätöksessä tutkia tätä asiaa tarkemmin, jotta se olisi pystynyt tarkasti määrittämään, mikä yritys oli osallistuva yritys.

77 Komissio katsoo selvittäneensä päätöksen 155—157 perustelukappaleessa laajasti niitä syitä, joiden vuoksi SCA Holding oli päätöksen oikea adressaatti. Komissio korostaa, että keskeinen perustelu päätöksessä oli se, että SCA Holding on vain Reed P & B:n uusi nimi.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

78 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jollekulle vastainen päätös on perusteltava niin, että päätöksen lainmukaisuutta voidaan valvoa tehokkaasti ja että sille, jota asia koskee, annetaan riittävä selvitys, jonka perusteella hän voi tietää, onko päätös asianmukainen. Sitä, onko perustelu riittävä, on arvioitava ottaen huomioon asian olosuhteet, erityisesti päätöksen sisältö, esiin tuotujen perustelujen luonne ja se, mikä intressi päätöksen adressaateilla on selvitysten saamiseen. Jotta perustelut olisivat riittävät näiden tehtävien täyttämiseksi, niissä on selvästi ja yksiselitteisesti ilmaistava yhteisön toimielimen tekemän riidanalaisen toimenpiteen perustelut. Jos — kuten tässä tapauksessa — perustamissopimuksen 85 tai 86 artiklan soveltamispäätös koskee useaa adressaattia ja vastuun kohdistaminen kilpailusääntöjen rikkomisesta aiheuttaa ongelmia, päätöksessä on oltava riittävät perustelut kunkin adressaatin osalta, erityisesti niiden osalta, joiden on päätöksen sanamuodon mukaan kannettava vastuu kyseisestä kilpailusääntöjen rikkomisesta (ks. erityisesti em. asia AWS Benelux v. komissio, tuomion 26 kohta).

79 Tässä asiassa on kiistatonta, että kantaja on komissiossa käydyssä hallinnollisessa menettelyssä tuonut esiin useita syitä, joiden vuoksi se katsoi, ettei sen voitu katsoa olevan vastuussa väitetystä kilpailusääntöjen rikkomisesta.

80 Tästä seuraa, että kanteen kohteena olevaa päätöstä on kantajan osalta perusteltu riittävästi vain, jos siinä on yksityiskohtainen selvitys niistä syistä, joiden vuoksi on perusteltua, että kantajan katsotaan olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta.

81 Koska kantajan väitteet koskevat erityisesti päätöksen 155—157 perustelukappaletta, on tutkittava, onko näissä perustelukappaleissa esitetty riittävät perustelut.

82 Päätöksen 155 perustelukappaleen ensimmäisen kohdan mukaan "[s]e, että ruotsalainen metsäalan konserni SCA hankki omistukseensa Reedpack plc:n eli sen yhtiön, joka viime kädessä omisti Colthrop Board Millin, ei aiheuta mitään erityistä ongelmaa 143 perustelukappaleessa selvitetyn lähestymistavan osalta" (ks. edellä 67 kohta).

83 Komissio on päätöksen 155 perustelukappaleen toisessa kohdassa todennut, että Reed P & B mainitaan PG Paperboardin jäsenluettelossa.

84 Komissio on päätöksen 156 perustelukappaleen ensimmäisessä kohdassa lisäksi todennut seuraavaa:

"— — Reed P & B (UK) Ltd:n, SCA Aylesford Ltd:n ja SCA Holding Ltd:n välillä on selvä jatkuvuus; kyse on yhdestä ja samasta yksiköstä, jolla on ollut eri nimiä. SCA Holding Ltd oli edelleen olemassa, vaikka Colthropin kartonkitehdas myytiin vuoden 1991 toukokuussa. Vastuu sen osallistumisesta ei siirry Colthropin kartonkitehtaan mukana, sillä tämä oli vain yksi SCA Holding Ltd:n omaisuuseristä."

85 Komissio on toteamuksensa tueksi (samassa perustelukappaleessa) viitannut edellä mainitussa asiassa Enichem Anic vastaan komissio annettuun tuomioon (tuomion 236—240 kohta); tämä viittaus tekee komission omaksumasta lähestymistavasta yksiselitteisen.

86 Nämä päätöksessä olevat seikat huomioon ottaen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komissio on riittävästi selvittänyt niitä syitä, joiden vuoksi se on päättänyt osoittaa päätöksen kantajalle.

87 Päätöksen 155—157 perustelukappaleessa on myös toistettu kantajan pääasialliset väitteet siitä, minkä yrityksen on katsottava olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta, ja komission vastaukset näihin väitteisiin.

88 Näistä perustelukappaleista ilmenee selvästi, että komissio on tutkinut kantajan hallinnollisen menettelyn aikana esittämät väitteet ja arvioinut niitä.

89 Ei siis voida asettaa kyseenalaiseksi sitä, etteikö näiden väitteiden osalta olisi esitetty riittäviä perusteluja.

90 Siltä osin kuin edellä 73—76 kohdassa esiin tuoduilla kantajan väitteillä ainoastaan kiistetään, että ne syyt, joiden vuoksi komissio osoitti päätöksen kantajalle, olisivat olleet asianmukaisia, väitteiden tutkiminen ei kuulu siihen valvontaan, jota tämän kanneperusteen yhteydessä suoritetaan. Näillä väitteillä ei siis ole merkitystä tässä asiassa.

91 Kanneperuste on siis hylättävä.

C Kanneperuste, jonka mukaan kilpailusääntöjen rikkomisen kesto on määritelty virheellisesti

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

92 Kantaja väittää, että Colthropin osallistuminen PG Paperboardin eri toimielinten kokouksiin ja PG Paperboardin toimintaan päättyi marraskuun 1990 lopussa, koska SCA totesi, että tässä organisaatiossa mahdollisesti rikotaan yhteisön kilpailuoikeutta (ks. myös päätöksen 157 perustelukappaleen ensimmäisen kohdan viimeinen virke). Kantajan mukaan komissiolla on siis velvollisuus todistaa oikeaksi väitteensä, jonka mukaan kilpailusääntöjen rikkomisella oli vaikutuksia tämän ajankohdan jälkeen (em. asia Enichem Anic v. komissio, tuomion 90—100 kohta). Kantajan mukaan komissio ei kuitenkaan ole esittänyt mitään näyttöä tämän väitteen paikkansapitävyydestä, ja kyse on vain vahvistamattomista arveluista.

93 Kantaja kiistää erityisesti sen komission väitteen paikkansapitävyyden, jonka mukaan Colthrop oli noudattanut lokakuussa 1990 päätettyä hinnankorotusta, joka piti toteuttaa vuoden 1991 tammi- ja huhtikuun välisenä aikana. Kantaja väittää, että Colthropin todelliset hinnat vuoden 1991 alussa eivät noudattaneet sen enempää tämän korotuksen määrää kuin aikatauluakaan. Colthrop ilmoitti lokakuun 1990 lopussa hinnankorotuksesta, joka oli 40 Englannin puntaa (GBP) tonnilta ja jonka piti tulla voimaan tammikuun 1991 lopussa. Tätä korotusta kuitenkin lykättiin suurimpien asiakkaiden osalta 1.3. tai 1.4.1991 saakka. Colthrop siis muutti hinnankorotuksen voimaantulopäivää yksipuolisesti ja itsenäisesti. Kantajan mukaan hinnankorotus oli lisäksi perusteltu kustannusten nousun ja tuotteen laadun paranemisen vuoksi.

94 Komissio on sitä mieltä, että se on kilpailusääntöjen rikkomisen kestoa määrittäessään aiheellisesti katsonut, että rikkomisella oli vaikutuksia siihen saakka, kunnes koko kartelli lopetettiin.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

95 Perustamissopimuksen 85 artiklalla ja sitä seuraavilla artikloilla käyttöön otetun kilpailua koskevan järjestelmän mukaan merkitystä on pikemminkin sopimusten tai niihin verrattavien yhteistoiminnan tai yhteensovittamisen eri muotojen taloudellisilla vaikutuksilla kuin näiden oikeudellisella muodolla. Kun on kyse kartellista, jota ei enää ole olemassa, 85 artiklaa voidaan soveltaa jo sen perusteella, että kartellin vaikutukset jatkuvat sen jälkeenkin, kun se on varsinaisesti lopetettu (ks. esim. asia 243/83, Binon, tuomio 3.7.1985, Kok. 1985, s. 2015, 17 kohta).

96 Kantaja ei tässä tapauksessa kiistä osallistuneensa kartelliin vuoden 1990 lokakuussa, jolloin yritykset — kantaja mukaan lukien — ilmoittivat viimeisestä yhdenmukaistetusta hinnankorotuksesta (ks. päätöksen liitteenä oleva taulukko 4).

97 Siitä, miten tämä hinnankorotus, jonka piti tulla voimaan tammikuusta 1991 alkaen, tosiasiallisesti toteutettiin, kantaja on 23.1.1991 päivätyssä kirjeessään antanut seuraavat tiedot SCA-konsernin emoyhtiön lakiasiainosastolle:

"Olemme ilmoittaneet, että hinnat nousevat 40 GBP tonnilta tammikuun 1991 lopusta. Tätä korotusta on vastustettu voimakkaasti, ja pelkäsimme sen joko viivästyvän tai pienenevän huomattavasti. Nyt tiedämme, että suurin osa asiakkaistamme maksaa uuden hinnan sovitusta päivästä lähtien ja että muutamat suuret asiakkaat lykkäävät sen noudattamisen 1.3. tai 1.4. saakka. Tämänhetkinen tilanne on kuitenkin parempi kuin mitä äskettäin odotimme."

98 On siis selvää, että kantaja ponnisteli varmistaakseen, että lokakuussa 1990 ilmoitettu yhdenmukaistettu hinnankorotus todella toteutuu sovitusta ajankohdasta lähtien. Koska kantaja on toiminut markkinoilla sen mukaisesti, mitä oli sovittu, kartellin vaikutukset ovat kantajan osalta jatkuneet sen jälkeenkin, kun se marraskuussa 1990 lakkasi osallistumasta PG Paperboardin toimielinten kokouksiin.

99 Koska yritysten kesken sovittu listahintojen taso oli voimassa vielä huhtikuussa 1991, jolloin komission virkamiehet tekivät asetuksen N:o 17 14 artiklan mukaisesti tutkimuksia useiden yritysten tiloissa, huhtikuuta 1991 on aiheellisesti pidetty ajankohtana, jolloin kilpailusääntöjen rikkominen loppui kantajan osalta.

100 Edellä oleva huomioon ottaen kanneperuste on hylättävä.

Sakon poistamista tai sen alentamista koskeva vaatimus

A Kanneperuste, jonka mukaan komissio on virheellisesti jättänyt ottamatta huomioon useita erityisiä asianhaaroja

101 Kantaja tuo esiin joukon erityisiä asianhaaroja, jotka sen mukaan olisi pitänyt ottaa huomioon lieventävinä asianhaaroina sille määrätyn sakon suuruutta määrättäessä. Kutakin näistä asianhaaroista on tutkittava erikseen.

Väite, jonka mukaan Colthrop muodosti vain erittäin pienen osan SCA-konsernin ostamasta Reedpackin toiminnasta eikä Colthropia tosiasiallisesti integroitu SCA-konserniin

102 Kantaja väittää, että Colthrop muodosti vain erittäin pienen osan SCA-konsernin ostamasta Reedpackin toiminnasta, koska Colthropin myynti oli vain 2,3 prosenttia Reedpackin liikevaihdosta. SCA-konserni sitä paitsi aikoi myydä Colthropin edelleen, mikä toteutuikin vuonna 1991. Yksikään konsernin edustaja ei edes ollut käynyt tässä yrityksessä ennen kuin konserni osti Reedpackin. Kantajan mukaan Colthropin heikko tulos vaikeutti mahdollisuuksia saada se myytyä kohtuullisella hinnalla.

103 Kantajan mukaan näillä seikoilla on merkitystä niiden kahden arviointiperusteen kuvaamiseksi, jotka komissio on päätöksen 169 perustelukappaleessa väittänyt ottaneensa huomioon ja jotka ovat osallistuvan yrityksen merkitys ja kunkin yrityksen osuus. Nämä seikat osoittavat Colthropin pienuuden ja sen, etteivät SCA ja kantaja olleet kiinnostuneita kartonkiin liittyvästä toiminnasta ja etteivät ne osallistuneet tämän alan toimintaan.

104 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo kuitenkin, että kantajan on aiheellisesti katsottu olevan vastuussa todetusta kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevästä toiminnasta.

105 Colthropin pienuuden osalta on todettava, että määrätty sakko on laskettu sen liikevaihdon perusteella, jonka kantaja on Colthropin kautta saanut yhteisön kartonkimarkkinoilta vuonna 1990. Tämä merkitsee sitä, että komissio on sakon määrää vahvistaessaan ottanut huomioon kantajan taloudellisen vallan kyseisillä markkinoilla.

106 Väitteestä, jonka mukaan SCA-konserni ei ollut lainkaan kiinnostunut kartonkialasta eikä etenkään Colthropin kartonkitehtaasta, on vain todettava, että komissio on tosiasiallisesti näyttänyt toteen kantajan tahallaan rikkoneen perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa. SCA-konserni ei myöskään ollut päätöksen adressaatti eikä päätöksessä ollut esitetty sitä kohtaan väitteitä, joiden mukaan sillä olisi emoyhtiönä ollut jokin osuus todetussa kilpailusääntöjen rikkomisessa, joten sillä, oliko SCA-konserni kiinnostunut kartonkialasta, ei ole merkitystä asiassa.

107 Kantajan väitettä ei näin ollen voida hyväksyä.

Väite, jonka mukaan SCA-konserni ei osallistunut Colthropin hallintoon ja väitettyihin kilpailusääntöjen rikkomisiin

108 Kantaja toistaa ensimmäisen kanneperusteen yhteydessä esittämänsä väitteet osoittaakseen, ettei SCA millään tavalla osallistunut Colthropin hallintoon. Kantajan mukaan se, ettei emoyhtiö ollut osallistunut hallintoon, olisi pitänyt ottaa huomioon, koska sakko rasitti emoyhtiötä kantajan ollessa pelkkä holdingyhtiö.

109 Tätä väitettä ei voida hyväksyä. Koska kantajan on aiheellisesti katsottu olevan vastuussa kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevästä toiminnasta, sillä, osallistuiko SCA-konserni Colthropin hallintoon ja tiesikö se yhtiö, joka viime kädessä oli konsernin emoyhtiö, kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevästä toiminnasta, ei ole merkitystä sakon suuruutta määrättäessä.

110 Tästä seuraa, että väite on hylättävä.

Väite, jonka mukaan Colthrop oli lopettanut kilpailusääntöjen rikkomisen marraskuussa 1990

111 Kantaja väittää toistamiseen, että Colthropin osallistuminen PG Paperboardin eri toimielinten kokouksiin päättyi marraskuussa 1990 (ks. edellä 92 kohta ja sitä seuraavat kohdat). Kantajan mukaan Colthropin ei tarvinnut "irrottautua" kartellin ilmoittamasta alkuvuoden 1991 hinnankorotuksesta, koska se ei enää tuolloin kuulunut kartelliin.

112 Tältä osin riittää, kun huomautetaan, että kantajan on aiheellisesti katsottu osallistuneen todettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen huhtikuuhun 1991 saakka (ks. edellä 95 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

113 Väite on näin ollen hylättävä.

Väite, jonka mukaan huomioon ei ollut otettu sitä, että SCA-konsernissa noudatettiin ankaraa politiikkaa kilpailuoikeuden rikkomisen estämiseksi

114 Kantaja toteaa, että SCA oli vuodesta 1988 noudattanut ankaraa politiikkaa kilpailuoikeuden rikkomisen estämiseksi, ja konsernin tärkeimmissä Euroopan toimipaikoissa oli pidetty useita tiedotustilaisuuksia, joissa tätä politiikkaa selvitettiin henkilöstölle. Kantajaa ei tällaisessa tilanteessa voida pitää vastuullisena toisen yrityksen väitetystä toiminnasta, joka selvästi poikkeaa SCA:n pyrkimyksistä noudattaa yhteisön kilpailusääntöjä.

115 Komissio korostaa erityisesti, että kyseinen kilpailusääntöjen noudattamisohjelma osoittautui riittämättömäksi, koska kilpailusääntöjen rikkomisen jatkumisen estämiseksi ei tehty mitään.

116 On huomautettava, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kilpailusääntöjen rikkomisten vakavuus on määritettävä useiden seikkojen perusteella, joihin kuuluvat erityisesti asian erityisolosuhteet, asiayhteys ja sakkojen varoittava vaikutus, mutta niistä perusteista, jotka on välttämättä otettava huomioon, ei kuitenkaan ole vahvistettu sitovaa tai tyhjentävää luetteloa (asia C-137/95 P, SPO ym. v. komissio, määräys 25.3.1996, Kok. 1996, s. I-1611, 54 kohta). Seikkoihin, joita voidaan ottaa huomioon lieventävinä asianhaaroina, kuuluu muun muassa kilpailusääntöjen noudattamisohjelman käyttöön ottaminen (ks. tältä osin asia T-77/92, Parker Pen v. komissio, tuomio 14.7.1994, Kok. 1994, s. II-549, 93 kohta).

117 Vaikka kantaja väittääkin, että se lakkasi osallistumasta PG Paperboardin kokouksiin heti, kun se BPIF:n tekemän valituksen johdosta totesi, että yhteisöjen kilpailusääntöjä mahdollisesti rikottiin (ks. päätöksen 163 perustelukappaleen toinen kohta), komissio on tässä tapauksessa kuitenkin aiheellisesti todennut, että kilpailusääntöjen rikkomista jatkettiin huhtikuuhun 1991 saakka (ks. edellä 95 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

118 On siis todettava, että kilpailusääntöjen noudattamisohjelma, johon on vedottu, osoittautui tehottomaksi, joten komission ei tarvinnut ottaa sitä huomioon lieventävänä asianhaarana.

119 Kantajan väite on näin ollen hylättävä.

Väite, jonka mukaan huomioon ei ole otettu sitä, että Colthrop oli ainoastaan vähäpätöinen jäsen PG Paperboardissa

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

120 Kantaja vetoaa seuraaviin seikkoihin:

— Colthrop ei kuulunut kartellin "johtajiin" ja se oli kooltaan liian pieni, jotta "johtajat" olisivat pitäneet sitä tärkeänä;

— Colthrop oli pieni tuottaja, joka valmisti ainoastaan GD-kartonkia, ja komissio myöntää, että salainen yhteistyö ei tämän kartonkilaadun osalta ollut yhtä menestyksekästä;

— Colthrop ei ole milloinkaan osallistunut PWG:n kokouksiin;

— Colthrop mainitaan komission esiin tuomissa asiakirjoissa erittäin harvoin;

— Colthrop ei kuulunut Paper Agents Associationiin, joka toteutti kilpailusääntöjen rikkomiset kansallisella tasolla (päätöksen 94—99 perustelukappale);

— toisin kuin muut tuottajat Colthrop ei osallistunut yhteenkään PG Paperboardin kokoukseen, sen jälkeen kun valitus tuli julkiseksi marraskuun 1990 lopussa;

— Colthrop ei kuulu niihin yrityksiin, joiden on väitetty osallistuneen määrien säätelyä koskeneeseen järjestelmään.

121 Kantaja toteaa lisäksi komission päättäneen, ettei se osoita päätöstä tietyille yrityksille, jotka olivat merkittävämpiä kuin Colthrop (mitattuna kartonginmyynnillä yhteisöön) ja joiden asema kartellissa ei välttämättä ollut vähemmän tärkeä kuin Colthropin. Kantajan mukaan tällaisessa tilanteessa ei voida pitää poissuljettuna, että komissioon olisi vaikuttanut se, että Colthrop kuului SCA-konserniin, silloin kun kilpailusääntöjen rikkominen havaittiin.

122 Kantaja korostaa lopuksi, ettei se ole milloinkaan kiistänyt Colthropin osallistumista perustamissopimuksen 85 artiklan vastaiseen alan yhteiseen suunnitelmaan. Kantaja ei pyydä muuta, kuin että komissio soveltaisi niitä sakon suuruuden määräämisperusteita, jotka se on itse maininnut.

123 Komissio huomauttaa todenneensa, että päätöksen kaikki adressaatit olivat osallistuneet yhteen kilpailusääntöjen rikkomiseen, joka muodostui alan yhteisestä kilpailunrajoittamissuunnitelmasta, joka koostui sovituista hinnankorotuksista, markkinoiden jakamista koskevasta sopimuksesta, yhdenmukaistetuista toimenpiteistä tarjonnan hallitsemiseksi ja näitä toimintaperiaatteita tukevasta kaupallisten tietojen vaihdosta (ks. päätöksen 116 perustelukappale ja sitä seuraavat perustelukappaleet). Päätöksen kaikki adressaatit olivat osallistuneet koko tähän kilpailusääntöjen rikkomiseen, minkä vuoksi sakot ovat perusteltuja. Komission mukaan kantaja ei voi vaatia alennusta sakkoonsa sillä perusteella, ettei se ollut ryhtynyt toimenpiteisiin oman tuotantonsa rajoittamiseksi. Komission mielestä on selvää, että ainoastaan PWG:n kokouksiin osallistuneet suuret tuottajat olivat rajoittaneet tuotantoaan tällä tavalla. Ne olivat kuitenkin tehneet näin kaikkien kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneiden yritysten hyödyksi. Komission mukaan kantaja ei siis voi vaatia alennusta sakkoonsa sillä perusteella, että se oli kartellissa vain "vähäpätöinen jäsen".

124 Komissio toteaa lisäksi, että Reed P & B oli osallistunut kartellin kokouksiin säännöllisesti. Sen ei kuitenkaan ole koskaan väitetty osallistuneen PWG:n kokouksiin. Koska se oli osallistunut muun muassa JMC:n kokouksiin ja noudattanut sovittuja hintoja, sitä ei komission mukaan voida pitää vähäpätöisenä jäsenenä eikä sille niin muodoin voida myöntää alennusta sakosta. Kartellissa ei ollut vähäpätöisiä jäseniä vaan ainoastaan rivijäseniä ja "johtajia".

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

125 Määrätäkseen päätöksen kunkin adressaatin sakon suuruuden komissio on ottanut huomioon muun muassa kunkin yrityksen osuuden salaisissa sopimuksissa (päätöksen 169 perustelukappaleen ensimmäisen kohdan ensimmäinen luetelmakohta). Komissio on päätöksen 170 perustelukappaleessa selvittänyt, että PWG:n kokouksiin osallistuneiden yritysten on pääsääntöisesti katsottu olleen kartellin "johtajia" ja muiden yritysten kartellin "rivijäseniä". Komissio on sekä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle jättämissään kirjelmissä että tämän esittämään kirjalliseen kysymykseen antamassaan vastauksessa selittänyt, että sakot on laskettu sen liikevaihdon perusteella, jonka kukin päätöksen adressaateista on vuonna 1990 saanut yhteisön kartonkimarkkinoilta, ja että perusprosentteja 9 ja 7,5 tästä liikevaihdosta käytettiin laskettaessa määrättäviä sakkoja siten, että kartellin "johtajiin" sovellettiin suurempaa prosenttilukua ja "rivijäseniin" pienempää.

126 Sakkojen määrän vahvistamista koskeva taulukko, jonka komissio on antanut vastauksena ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen, vahvistaa näiden seikkojen paikkansapitävyyden.

127 Kantaja ilmoittaa, ettei se kiistä Colthropin osallistumista päätöksen 1 artiklassa kuvailtuun yhteiseen kilpailunrajoittamissuunnitelmaan. Se ei myöskään väitä, että päätöksessä oleva kuvaus PG Paperboardin kunkin toimielimen roolista ei olisi oikea.

128 Päätöksestä ilmenee tältä osin PWG:n olleen se toimielin, jossa tärkeimmät kilpailunvastaiset päätökset tehtiin. Vaikka komissio katsoo, että kaikkien päätöksen 1 artiklassa mainittujen yritysten on katsottava osallistuneen kaikkiin tässä artiklassa mainittuihin kilpailusääntöjen rikkomisen osatekijöihin, päätöksestä ilmenee, että salainen yhteistyö, jolla pyrittiin tärkeimpien tuottajien markkinaosuuksien pysyttämiseen vakiotasoilla, joita joskus muutettiin, koski ainoastaan PWG:n

kokouksiin osallistuneiden yritysten markkinaosuuksia (päätöksen 51—60 perustelukappale). Lopuksi on todettava komission myöntävän tehtaiden seisokkeja koskeneen salaisen yhteistyön osalta, että "[n]äyttää siltä, että jälleen tärkeimmät tuottajat ottivat vastuun tuotannon vähentämisestä säilyttääkseen hintatason" (päätöksen 71 perustelukappaleen toinen kohta).

129 Nämä seikat huomioon ottaen ei voida hyväksyä kantajan väitettä, jonka mukaan komissio ei ollut arvioinut oikein sen osuutta kartellissa.

130 Ensinnäkin on todettava, ettei kantajan ole katsottu kuuluneen kartellin "johtajiin". Komissio on siis ottanut huomioon sen, ettei kantaja osallistunut PWG:n kokouksiin. Komissio on lisäksi arvioinut toisaalta kartellin "johtajien" ja toisaalta sen "rivijäsenten" kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden oikein ja laskenut kummallekin ryhmälle määrättävät sakot siten, että perusprosentteina käytettiin 9 ja 7,5 prosenttia yritysten kyseisen alan liikevaihdosta.

131 Toiseksi on todettava, että päätöksessä on selvitetty, että yritykset, jotka eivät osallistuneet PWG:n kokouksiin, saivat tiedon PWG:n päätöksistä JMC:n kokouksissa ja että viimeksi mainittu toimielin oli se pääasiallinen foorumi, jossa PWG:n päätökset valmisteltiin ja jossa käytiin yksityiskohtaisia keskusteluja kyseisten päätösten täytäntöönpanosta (ks. erityisesti päätöksen 44—48 perustelukappale). Koska kantaja ei kiistä sen enempää päätöksessä olevaa kuvausta JMC:n tehtävistä kuin Colthropin osallistumista rikkomisen eri osatekijöihin ja koska se oli eräs ahkerimmista JMC:n kokouksiin osallistujista (ks. päätöksen liitteenä 4 oleva taulukko), se ei voi pätevästi väittää, että komission olisi pitänyt tässä tilanteessa katsoa, että sen osuus kartellissa ei ollut yhtä tärkeä kuin niiden muiden yritysten, joita pidettiin "rivijäseninä".

132 Se, ettei kantaja osallistunut PG Paperboardin eri toimielinten kokouksiin marraskuun 1990 jälkeen, ei millään tavalla muuta tätä toteamusta, koska kilpailusääntöjen rikkominen jatkui huhtikuuhun 1991 saakka (ks. edellä 95 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

133 Kolmanneksi on todettava, että kunkin yrityksen merkitys kartonkialalla on väistämättä otettu huomioon, koska tältä alalta saatua liikevaihtoa on käytetty viiteliikevaihtona päätöksen kullekin adressaatille määrätyn sakon suuruutta määrättäessä. Kantaja on siis väärässä väittäessään, ettei komissio ole ottanut huomioon Colthropin pienuutta ja vähäistä merkitystä alalla.

134 Sen osalta, että Colthrop tuotti ainoastaan GD-kartonkia, on todettava, ettei kantaja kiistä sitä, että kilpailusääntöjen rikkominen koski GC-kartonkia, SBS-kartonkia ja GD-kartonkia, eikä sitä, ettei sen oma toiminta auttanut lieventämään kilpailusääntöjen rikkomisen kilpailunvastaisia vaikutuksia (ks. myös jäljempänä 143 kohta ja sitä seuraavat kohdat). Komissiolla oli tällaisessa tilanteessa perusteltua syytä olla pitämättä lieventävänä asiahaarana sitä seikkaa, että salainen yhteistyö ei ehkä ollut yhtä menestyksekästä sen yhden kartonkilaadun osalta, jota Colthrop tuotti.

135 Edellä olevien seikkojen perusteella tämä väite on hylättävä.

Väite, jonka mukaan huomioon ei ole otettu sitä, että Colthropin hinnat eivät vastanneet kartellin ilmoitettuja hintoja

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

136 Kantaja väittää näyttäneensä väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa (s. 15—20), että Colthropin hintapolitiikalla ei yleensä ollut mitään yhteyttä kartellin näkyviin hintoihin. Kantaja on selvittänyt, miten sen ilmoittamat hinnat ja

myyntihinnat ovat kehittyneet kahdeksasta asiakkaasta muodostuvan edustavan otoksen osalta, ja se on mielestään tällä näyttänyt, että näistä kahdeksasta asiakkaasta kolmen osalta hinnat nousivat vain 10—15 prosenttia, vaikka Colthropin keskimääräinen listahinta nousi melkein 30 prosenttia ja kartellin keskimääräinen hinta yli 35 prosenttia. Erään asiakkaan osalta hinnat jopa laskivat. Muiden neljän asiakkaan osalta hinnat eivät seuranneet sen enempää Colthropin listahintoja kuin kartellin ilmoitettuja hintojakaan.

137 Edes Colthropin ilmoittamat hinnat eivät kantajan mukaan näytä seuranneen kartellin ilmoitettuja hintoja. Colthrop ei noudattanut joitakin kartellin hinnankorotuksia, koska nämä hinnankorotukset eivät koskeneet GD-laatua eivätkä Ison-Britannian markkinoita. Colthropin hinnankorotukset eivät myöskään ajallisesti tai määrällisesti olleet yhtäpitäviä muiden tuottajien hinnankorotusten kanssa. Lopuksi kantaja toteaa, että hinnankorotukset olivat perusteltuja todellisten kustannusten kasvun vuoksi.

138 Kantaja tähdentää, ettei se kiistä osallistuneensa perustamissopimuksen 85 artiklan rikkomiseen. Se väittää kuitenkin, että komission olisi pitänyt ottaa huomioon, ettei Colthrop ollut toteuttanut kartellin hintapäätöksiä. Tämä osoittaa, ettei Colthropin toiminta ollut vahingoittanut kilpailua eikä vaikuttanut asiakkaisiin. Tältä osin kantaja huomauttaa vastauskirjelmässään, että komissio on perustellut sitä, miksi sakot ovat suurempia kuin polypropeenipäätöksessä, sillä, että kartelli oli pääasiallisesti onnistunut saavuttamaan tavoitteensa. Tämä väite ei kuitenkaan pidä paikkaansa Colthropin osalta, sillä kilpailusääntöjen rikkominen oli kantajan mukaan sen osalta lievempää.

139 Komissio katsoo kantajan osoittavan ainoastaan, että listahinta ja todella noudatettu hinta ovat eri asioita, ja komissio korostaa, että kartellissa oli kyse listahinnoista. Lisäksi komissio viittaa päätöksen 89, 101 ja 102 perustelukappaleeseen.

140 Komission mukaan kantajan hinnankorotusilmoitukset vastasivat eri yhteyksissä sovittuja hintoja (ks. päätöksen liitteenä olevat taulukot, jotka koskevat hinnankorotusaloitteita). Kantajat väitteet eivät osoita vääräksi sitä, että asiakkaiden osalta noudatetut hinnat perustuivat hintalistaan, jossa oli mainittu sovittu hinta. Yksikään muista tuottajista ei ollut komission mukaan valittanut siitä, ettei kantaja noudattanut sovittua hintaa, vaikka on olemassa aihetodisteita siitä, että tällaista tapahtui ainakin erään toisen kartelliin osallistuneen yrityksen kohdalla (päätöksen 59 perustelukappale).

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

141 Kantaja ei kiistä Colthropin osallistuneen päätöksen 1 artiklassa todettuun salaiseen hintayhteistyöhön. Sen on aiheellisesti katsottu olevan vastuussa tästä kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevästä toiminnasta. Kantaja ei kiistä myöskään komission arviointia salaisen yhteistyön yleisistä vaikutuksista markkinoihin (ks. erityisesti päätöksen 100—102, 115, 135—137 perustelukappale).

142 Se, ettei yritys, jonka on näytetty osallistuneen kilpailijoidensa kanssa hintoja koskeneeseen yhteistoimintaan, ole markkinoilla toiminut siten, kuin kilpailijoiden kanssa on sovittu, ei välttämättä ole sellainen seikka, joka olisi sakkojen suuruutta määrättäessä otettava huomioon lieventävänä asianhaarana. Yritys, joka kilpailijoidensa kanssa harjoittamastaan yhteistoiminnasta huolimatta noudattaa jokseenkin itsenäistä politiikkaa markkinoilla, voi yksinkertaisesti yrittää käyttää kartellia hyväkseen.

143 Kantajan esittämien seikkojen perusteella ei tässä tapauksessa voida katsoa, että sen todellinen toiminta markkinoilla olisi voinut estää todetun kilpailusääntöjen rikkomisen kilpailunvastaiset vaikutukset. Kantaja on esittänyt tämän kanneperusteen tueksi kaavioita, joissa vertaillaan Storan ilmoitettuja hintoja, kantajan ilmoitettuja hintoja ja kantajan myyntihintoja. Kantajan myyntihintoja koskevissa kaavioissa on kuitenkin esitetty vain kahdeksan sen itse valitsemaa asiakasta ilmoittamatta kullekin toimitettuja määriä. Kaavioiden mukaan myyntihinnat vaihtelivat suuresti

kunkin asiakkaan osalta myyntihintojen joskus jopa ylittäessä sekä kantajan että Storan ilmoitetut hinnat. Lopuksi on todettava komission myöntäneen päätöksessä, etteivät myyntihinnat aina täsmälleen vastanneet ilmoitettuja hintoja. Komissio toteaa erityisesti seuraavaa: "Vaikka kaikilla tuottajilla oli vakaa aikomus toteuttaa korotus täysimääräisenä, asiakkaiden mahdollisuus vaihtaa edullisempaan laatuun tai tuotteeseen saattoi saada jotkut tuottajat tekemään perinteisille asiakkailleen myönnytyksiä korotusten voimaantulopäivän osalta tai myöntämään näille lisäetuina paljoushyvityksiä tai -alennuksia saadakseen asiakkaat hyväksymään perushinnan korotuksen täysimääräisenä. Hinnankorotusten täysi vaikutus ei siis mitenkään voinut ilmetä heti" (101 perustelukappaleen kuudes kohta).

144 Kantajan esiin tuomat kaaviot eivät näin ollen osoita, että sen myyntihinnat olisivat selvästi poikenneet muiden todettuun rikkomiseen osallistuneiden yritysten myyntihinnoista.

145 On lisäksi korostettava, ettei kantaja väitä, että muut kartelliin osallistuneet yritykset olisivat painostaneet sitä. Se ei myöskään väitä julkisesti irtisanoutuneensa hinnankorotuspäätöksistä, joita tehtiin kokouksissa, joihin se osallistui.

146 Komissiolla oli näin ollen oikeus olla pitämättä lieventävänä asianhaarana sitä, että kantajan toiminta markkinoilla olisi väitetynlaisesti poikennut siitä, mitä PG Paperboardissa oli sovittu.

147 Kantajan väite on siis hylättävä.

B Kanneperuste, jonka mukaan komissio ei soveltanut sakkojen vahvistamisessa käytettyjä perusteita SCA Holding/Colthropiin tai se sovelsi niitä syrjivästi

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

148 Kantaja huomauttaa, että kilpailuasioista vastaavan komission jäsenen 13.7.1994 pidetyssä lehdistötilaisuudessa antamista selvityksistä ilmenee komission alentaneen yhdellä kolmasosalla niiden yritysten sakkoja, jotka eivät kiistäneet niitä tärkeimpiä tosiasiaväitteitä, joita komissio esitti niitä kohtaan väitetiedoksiannossa.

149 Tämä kanneperuste jakautuu kahteen osaan.

150 Kanneperusteen ensimmäisessä osassa kantaja väittää, ettei sille myönnetty alennusta sakosta, vaikkei se ollut väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa kiistänyt niitä tärkeimpiä tosiasiaväitteitä, joita komissio oli esittänyt Colthropia kohtaan (päätöksen 172 perustelukappale). Kantajaan kohdistunut syrjintä on sitäkin perusteettomampaa, koska se ei tiennyt kilpailusääntöjen rikkomisesta eikä sillä ollut hallussaan mitään sellaista aineistoa, jonka avulla se olisi voinut kiistää komission esittämät tosiasiaväitteet.

151 Se, että kantaja on oikeudellisena väitteenä kiistänyt olevansa päätöksen oikea adressaatti, ei kantajan mukaan millään tavalla muuta sitä, ettei se ole kiistänyt tärkeimpiä komission esittämiä tosiasiaväitteitä. Komissio on tämän asenteen vuoksi voittanut aikaa, mikä on kantajan mukaan ilmeisesti ollut se pääasiasiallinen peruste, jota on käytetty myönnettäessä alennuksia sakoista.

152 Kanneperusteen toisessa osassa kantaja tuo esiin, että komissio väittää katsoneensa, että vaikka eräät tuottajat jo olivat PG Paperboardin jäseniä, niillä ei ollut siinä aktiivista osuutta ennen kuin JMC perustettiin vuoden 1987 lopulla tai vuoden 1988 alussa. Koska Colthropilla ei kantajan mukaan koskaan ollut aktiivista osuutta PG Paperboardissa, komission olisi pitänyt sisällyttää se näihin yrityksiin.

153 Kanneperusteen ensimmäisestä osasta komissio toteaa, ettei kantaja ole tunnustanut mitään ja että se on tyytynyt kiistämään vastuunsa, mistä asenteesta ei ole ollut apua. Komission mukaan hyvittää voidaan ainoastaan asiakirja-aineiston kokoamisessa annetusta avusta, lainvastaisen toiminnan tunnustamisesta ja ajan säästöstä. Adressaatin aseman kiistäminen ei näin ollen ansaitse tulla hyvitetyksi, minkä osoittaa se, että komission on pitänyt päätöksen 154—157 perustelukappaleessa laajasti selittää niitä syitä, joiden vuoksi kantaja on päätöksen oikea adressaatti.

154 Komissio ei vastaa kanneperusteen toiseen osaan.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

155 Kanneperusteen ensimmäisestä osasta on huomautettava, että kantaja on väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa todennut seuraavaa:

"SCA Holdingin on vaikea puolustautua, koska yksikään henkilö konsernissa ei tiedä mitään PG Paperboardin toiminnasta eikä väitetiedoksiannossa mainitusta toiminnasta. SCA ei ole koskaan toiminut kartonkialalla eikä se lainkaan tunne tätä alaa. Tämän vuoksi SCA Holding ei voi lausua — eikä se lausu — väitettyjen kilpailusääntöjen rikkomisten tapahtumisesta tai laajuudesta" (s. 2).

156 Komissio on aiheellisesti katsonut, että kantaja ei ole tällä tavalla vastatessaan toiminut siten, että sakon alentaminen olisi ollut perusteltua hallinnollisessa menettelyssä harjoitetun yhteistyön vuoksi. Alennuksen myöntäminen tästä syystä on perusteltua vain, jos komissio on yrityksen käyttäytymisen vuoksi voinut todeta kilpailusääntöjen rikkomisen helpommin ja tarpeen vaatiessa saada sen loppumaan (ks. asia T-13/89, ICI v. komissio, tuomio 10.3.1992, Kok. 1992, s. II-1021, 393 kohta).

157 Jos yritys nimenomaisesti ilmoittaa, ettei se kiistä niitä tosiasiaväitteitä, joihin komission siihen kohdistamat väitteet perustuvat, sen voidaan katsoa helpottaneen komission tehtävää eli yhteisön kilpailusääntöjen rikkomisten toteamista ja niistä rankaisemista. Komissiolla on kilpailusääntöjen rikkomisen toteavissa päätöksissään oikeus katsoa, että tällainen käyttäytyminen merkitsee tosiasiaväitteiden myöntämistä, ja pitää sitä todisteena kyseisten väitteiden paikkansapitävyydestä. Sakon alentaminen voi siis olla perusteltua tällaisen käyttäytymisen vuoksi.

158 Asia on toisin, jos yritys väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa kiistää komission väitetiedoksiannossa esittämien väitteiden keskeiset osat, jos se jättää kokonaan vastaamatta tai jos se — kuten kantaja — ilmoittaa vain, ettei se ota kantaa komission esittämiin tosiasiaväitteisiin. Jos yritys hallinnollisessa menettelyssä omaksuu tällaisen asenteen, se ei helpota komission tehtävää eli yhteisön kilpailusääntöjen rikkomisten toteamista ja niistä rankaisemista.

159 Koska komissio päätöksen 172 perustelukappaleen ensimmäisessä kohdassa toteaa alentaneensa niiden yritysten sakkoja, jotka eivät väitetiedoksiantoon antamissaan vastauksissa kiistäneet komission tärkeimpiä tosiasiaväitteitä, on todettava, että näitä sakkojen alennuksia on pidettävä lainmukaisina vain, jos kyseiset yritykset ovat nimenomaisesti ilmoittaneet, etteivät ne kiistä kyseisiä väitteitä.

160 Vaikka komissio olisikin käyttänyt lainvastaista perustetta alentaessaan niiden yritysten sakkoja, jotka eivät olleet nimenomaisesti ilmoittaneet, etteivät ne kiistä tosiasiaväitteitä, on huomautettava, että yhdenvertaisuusperiaatteen on oltava sopusoinnussa laillisuusperiaatteen kanssa; laillisuusperiaatteen mukaan kukaan ei voi edukseen vedota lainvastaisuuteen, joka hyödyttää jotakuta toista (ks. esim. asia 134/84, Williams v. tilintarkastustuomioistuin, tuomio 4.7.1985, Kok. 1985, s. 2225, 14 kohta). Koska kantajan väitteillä pyritään nimenomaan siihen, että sillä katsottaisiin olevan oikeus lainvastaiseen sakon alennukseen, kanneperusteen ensimmäistä osaa ei näin ollen voida hyväksyä.

161 Kanneperusteen toisesta osasta on todettava, että päätöksen 162 perustelukappaleesta ilmenee komission katsoneen, että vaikka eräät tuottajat jo olivat PG Paperboardin jäseniä, niillä ei näyttänyt olleen siinä aktiivista osuutta ennen kuin JMC perustettiin vuoden 1987 lopussa tai vuoden 1988 alussa, joten niiden oli katsottava osallistuneen kilpailusääntöjen rikkomiseen vasta myöhemmin kuin muiden.

162 Päätöksen 1 artiklan mukaan kantaja osallistui todettuun rikkomiseen vuoden 1986 puolivälistä. Koska kantaja ei kiistä tätä alkamisajankohtaa, se, ettei Colthropilla ollut aktiivista osuutta PG Paperboardissa ennen kuin JMC perustettiin vuoden 1987 lopussa tai vuoden 1988 alussa, ei merkitse, että olisi perusteltua käsitellä kantajaa samalla tavalla kuin niitä tuottajia, joiden osallistumisen todettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen on katsottu alkaneen myöhemmin.

163 Myöskään kanneperusteen toista osaa ei näin ollen voida hyväksyä.

164 Kanneperuste on tämän vuoksi hylättävä kokonaisuudessaan.

C Kanneperuste, jonka mukaan kantajalle määrätty sakko on sekä absoluuttisesti kohtuuttoman suuri että suhteeton, kun otetaan huomioon kantajan syyttömyys ja asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan tavoitteet

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

165 Tässä kanneperusteessa on kolme osaa.

166 Kanneperusteen ensimmäisessä osassa kantaja väittää, että määrätyn sakon taso — 7,5 prosenttia Colthropin kokonaisliikevaihdosta kyseisiltä markkinoilta ja 9 prosenttia liikevaihdosta sisäisten myyntien vähentämisen jälkeen — ylittää huomattavasti vastaavanlaisissa tapauksissa määrättyjen sakkojen tason, kun otetaan huomioon yhtiö, toiminnan laajuus ja kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistumisen aste. Kantaja väittää, että polypropeenipäätöksessä määrätyt sakot olivat keskimäärin 4 prosenttia päätöksen adressaattien myynnistä Länsi-Euroopassa kyseisen tuotteen osalta.

167 Kanneperusteen toisessa osassa kantaja huomauttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen katsoneen edellä mainitussa asiassa Parker Pen vastaan komissio antamassaan tuomiossa (tuomion 49 kohta), että sakon määrä on laskettava ottaen huomioon sekä yrityksen kokonaisliikevaihto, joka osoittaa sen kokoa ja taloudellista valtaa, että sen kyseisiltä markkinoilta saama liikevaihto, joka osoittaa kilpailusääntöjen rikkomisen laajuutta. Koska määrätty sakko on laskettu ottamatta huomioon Colthropin kokonaisliikevaihtoa, komissio ei ollut kantajan mielestä ottanut huomioon sitä, ettei Colthropilla ollut viitevuoden aikana ollut lainkaan liikevaihtoa muilla kuin kyseisillä markkinoilla. Kantajan mukaan komissio ei näin ollen ottanut huomioon Colthropin pienuutta ja vähäistä taloudellista valtaa. Määrätty sakko on siis suhteeton, kun sitä verrataan sakkoihin, joita on määrätty yrityksille, joilla on huomattavaa liikevaihtoa muilla kuin kyseisillä markkinoilla. Tällainen lopputulos on kantajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Parker Pen vastaan komissio antamassa tuomiossa asettamien vaatimusten vastainen.

168 Kanneperusteen kolmannessa osassa kantaja huomauttaa, että se yleinen päämäärä, johon sakoilla pyritään, on yhteisön kilpailupolitiikan toteuttaminen ja kilpailusääntöjen rikkomisen uusimisen estäminen (asia 45/69, Boehringer Mannheim v. komissio, tuomio 15.7.1970, Kok. 1970, s. 769 ja 805 ja yhdistetyt asiat 100/80, 101/80, 102/80 ja 103/80, Musique Diffusion française ym. v. komissio, tuomio 7.6.1983, Kok. 1983, s. 1825). Kantaja viittaa väitteisiin, joita se on esittänyt sen kanneperusteen yhteydessä, jonka mukaan se ei ole päätöksen oikea adressaatti, ja väittää, että tässä tapauksessa sakko on määrätty syyttömälle sivustakatsojalle ja että komissio ei ole näin ollen saavuttanut mitään asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan tavoitteista.

169 Komissio huomauttaa, että yrityskohtaisten lieventävien asianhaarojen puuttuessa sakko on määrättävä ottaen huomioon ne perusteet, joita sovelletaan kilpailusääntöjen rikkomiseen kokonaisuutena (päätöksen 167—169 perustelukappale). Nämä perusteet ovat asiassa merkityksellisiä ja niitä on riittävästi selvitetty päätöksessä. Ne ovat samankaltaisia tai peräti täysin samanlaisia kuin ne perusteet, jotka yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ovat useaan otteeseen hyväksyneet (ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen polypropeenipäätöstä koskevat tuomiot, erityisesti asia T-1/89, Rhône-Poulenc v. komissio, tuomio 24.10.1991, Kok. 1991, s. II-867). Perusteita, joita käytetään koko kilpailusääntöjen rikkomisen osalta, on komission mukaan sovellettava päätöksen kunkin adressaatin liikevaihtoon.

170 Komission mukaan rikkomisen vakavuuden ja keston vuoksi oli tässä tapauksessa perusteltua, että sakkojen yleistaso oli korkea. Komissio vertaa päätöstä tältä osin polypropeenipäätökseen, jossa määrättyjen sakkojen keskitaso oli 4 prosenttia, sakkojen normaalitason ollessa 4—5 prosenttia. Se, että sakkojen taso on tässä tapauksessa hieman korkeampi, on perusteltua yhtäältä sen vuoksi, että — toisin kuin polypropeenipäätöksessä todetussa tilanteessa — kilpailusääntöjen rikkominen tapahtui aikana, jolloin koko ala oli kannattava, ja toisaalta sen vuoksi, että kartelli onnistui pääasiallisesti saavuttamaan tavoitteensa. Komissio toteaa lisäksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin näyttää katsoneen, että polypropeenipäätöksessä määrätyt sakot olisivat voineet olla korkeampiakin, koska se katsoi, että sakot olivat hyvinkin perusteluja kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden vuoksi (asia T-3/89, Atochem v. komissio, tuomio 24.10.1991, Kok. 1991, s. II-1177, tuomion 226 kohta).

171 Komissio korostaa, etteivät ne yritykset, jotka ovat tässä asiassa kyseessä olevan päätöksen adressaatteja, olleet tehneet vuoden 1986 elokuussa julkaistusta polypropeenipäätöksestä sitä päätelmää, että niillä oli velvollisuus noudattaa lakia. Yritykset päinvastoin toteuttivat toimenpiteitä peittääkseen toimensa ja kehittelivät vaihtoehtoisia selityksiä niille tosiseikoille, joita markkinoiden osalta oli todettu.

172 Komission mukaan kantajalle on määrätty sakko, koska se oli Reed P & B eli kilpailusääntöjä rikkonut yritys ja koska rikkominen oli jatkunut SCA-konsernin mukaantulon jälkeenkin. Kantajaa ei siis voida pitää syyttömänä sivustakatsojana.

173 Lopuksi komissio korostaa, että jos yritys on pieni, sille määrätty absoluuttinen sakkokin on pieni.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

174 Ensiksi on arvioitava kanneperusteen ensimmäistä ja toista osaa yhdessä.

175 Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan mukaan komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille, jotka tahallaan tai tuottamuksesta ovat rikkoneet perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa, sakon, joka on vähintään 1 000 ecua ja enintään 1 000 000 ecua taikka tätä suurempi mutta enintään 10 prosenttia kunkin rikkomukseen osallistuneen yrityksen edellisen tilikauden liikevaihdosta. Sakon suuruutta määrättäessä otetaan huomioon sekä rikkomisen vakavuus että sen kesto. Kuten yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, rikkomisen vakavuutta harkittaessa on otettava huomioon useita seikkoja, muun muassa asian

erityiset olosuhteet, asiayhteys ja sakkojen varoittava vaikutus, mutta niistä perusteista, jotka on välttämättä otettava huomioon, ei ole vahvistettu sitovaa tai tyhjentävää luetteloa (em. asia SPO ym. v. komissio, määräyksen 54 kohta).

176 Näihin vakavuuden arvioinnissa huomioon otettaviin seikkoihin voivat kuulua rikkomisen kohteena olevien tavaroiden volyymi ja arvo, yrityksen koko ja taloudellinen valta ja siten myös se vaikutusvalta, jota yritys on voinut käyttää markkinoilla. Tästä seuraa, että toisaalta on sakon määräämiseksi sallittua ottaa huomioon yhtä hyvin yrityksen kokonaisliikevaihto, joka osoittaa — vaikkakin vain likimääräisesti ja epätäydellisesti — yrityksen kokoa ja taloudellista valtaa, sekä se osa liikevaihdosta, joka tulee kilpailusääntöjen rikkomisen kohteena olevista tavaroista ja joka näin ollen on omiaan osoittamaan rikkomisen laajuutta. Tästä seuraa toisaalta, ettei kummallekaan näistä luvuista pidä antaa sellaista merkitystä, joka olisi suhteeton verrattuna muihin arvioinnissa huomioon otettaviin seikkoihin, ja että sakon määrääminen ei näin ollen voi olla pelkän kokonaisliikevaihtoon perustuvan laskelman tulos (ks. em. yhdistetyt asiat Musique Diffusion française ym. v. komissio, tuomion 120 ja 121 kohta).

177 Komissio on tässä asiassa määrännyt sakkojen yleisen tason ottaen huomioon rikkomisen keston (päätöksen 167 perustelukappale) ja seuraavat seikat (päätöksen 168 perustelukappale):

"— salainen yhteistyö hintojen vahvistamisessa ja markkinaosuuksien jakaminen ovat sellaisenaan kilpailusääntöjen vakavaa rikkomista,

— kartelli kattoi melkein koko yhteisön alueen,

— yhteisön kartonkimarkkinat ovat merkittävä teollisuudenala, jonka kokonaisliikevaihto on vuodessa noin 2,5 miljardia ecua,

— rikkomiseen osallistuneet yritykset edustavat käytännöllisesti katsoen koko markkinoita,

— kartelli toimi säännöllisten ja vakiintuneeksi tavaksi muodostuneiden kokousten muodossa, joiden tarkoituksena oli yhteisön kartonkimarkkinoiden yksityiskohtainen säätely,

— salaisen yhteistyön todellisen luonteen ja ulottuvuuden peittämiseksi toteutettiin huolellisesti suunniteltuja toimia (PWG:n ja JMC:n kokouksia koskevia virallisia pöytäkirjoja ja asiakirjoja ei ole; osallistujia kehotettiin olemaan tekemättä muistiinpanoja; hinnankorotuksista ilmoittavien kirjeiden ajoitus ja järjestys suunniteltiin siten, että korotusten voitiin väittää olevan vain 'toisten seurailua', jne.),

— kartelli oli pääasiallisesti onnistunut saavuttamaan tavoitteensa."

178 Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että 9 prosentin perustasoa käytettiin määrättäessä kartellin "johtajien" sakkojen suuruutta ja 7,5 prosentin perustasoa määrättäessä sen "rivijäsenten" sakkojen suuruutta (ks. edellä 125 kohta).

179 Ensiksi on korostettava, että komissio voi sakkojen yleistä tasoa harkitessaan perustellusti ottaa huomioon, että yhteisön kilpailusääntöjen selvät rikkomiset ovat vielä melko yleisiä, joten se voi korottaa sakkojen tasoa niiden varoittavan vaikutuksen vahvistamiseksi. Vaikka komissio on aikaisemmin määrännyt tietyntasoisia sakkoja tietyntyyppisistä rikkomisista, se ei estä sitä korottamasta tätä tasoa asetuksessa N:o 17 säädetyissä rajoissa, jos osoittautuu, että se on välttämätöntä yhteisön kilpailupolitiikan toteuttamiseksi (ks. mm. em. yhdistetyt asiat Musique

Diffusion française ym. v. komissio, tuomion 105—108 kohta ja em. asia ICI v. komissio, tuomion 385 kohta).

180 Toiseksi on todettava, että komissio on aiheellisesti väittänyt, että tälle asialle ominaisten olosuhteiden vuoksi ei voida suoraan vertailla tässä päätöksessä käytettyä sakkojen yleistä tasoa ja komission aikaisemmassa päätöskäytännössä käytettyjä tasoja; aiempaa päätöskäytäntöä edustaa erityisesti polypropeenipäätös, joka komission itsensä mukaan on se päätös, jota parhaiten voidaan verrata käsiteltävänä olevaan päätökseen. Toisin kuin polypropeenipäätökseen johtaneessa asiassa, tässä asiassa ei nimittäin ole otettu huomioon mitään yleisiä lieventäviä asianhaaroja sakkojen yleistä tasoa määrättäessä. Salaisen yhteistyön peittämiseksi toteutetut toimenpiteet osoittavat, että kyseiset yritykset olivat täysin tietoisia toimintansa lainvastaisuudesta. Komissio on näin ollen voinut ottaa nämä toimenpiteet huomioon rikkomisen vakavuutta arvioidessaan, koska ne ovat sellainen erityisen vakava osa kilpailusääntöjen rikkomista, joka erottaa tämän rikkomisen komission aikaisemmin toteamista rikkomisista.

181 Kolmanneksi on korostettava perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan rikkomisen pitkää kestoa ja ilmeisyyttä ja sitä, että se on tapahtunut siitä huolimatta, että komission aikaisempi päätöskäytäntö ja erityisesti polypropeenipäätös olisi pitänyt ymmärtää varoitukseksi.

182 Näiden seikkojen perusteella on katsottava, että päätöksen 168 perustelukappaleessa mainitut perusteet osoittavat komission vahvistaman sakkojen yleisen tason perustelluksi.

183 Tätä taustaa vasten kantajan väite, jonka mukaan Colthropin kokoa ja taloudellista valtaa ei ole otettu huomioon, koska sen vuoden 1990 kokonaisliikevaihto on sama

kuin sen yhteisön kartonkimarkkinoilta samana vuonna saama liikevaihto, on hylättävä.

184 Komissio on ensinnäkin ottanut huomioon edellä mainitut rikkomisen vakavuuden arviointiperusteet. Komissiolla ei toisaalta ole velvollisuutta ottaa kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta arvioidessaan huomioon yrityksen kokonaisliikevaihdon ja rikkomisen kohteena olevia tavaroita koskevan liikevaihdon suhdetta (em. yhdistetyt asiat Musique Diffusion française, tuomion 121 kohta ja em. asia SPO ym. v. komissio, määräyksen 54 kohta).

185 Lisäksi on todettava, että kun samaan kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneiden yritysten liikevaihtoja on käytettävä perusteena eri yrityksille määrättävien sakkojen suhteuttamiseksi toisiinsa, komissiolla on oikeus laskea kullekin yritykselle määrättävä sakko soveltamalla käytettävää sakkoprosenttia viiteliikevaihtoon, joka on kaikkien yritysten osalta määritetty samalla tavalla, jotta saadut luvut olisivat mahdollisimman vertailukelpoisia.

186 Kanneperusteen ensimmäinen ja toinen osa on siis hylättävä perusteettomina.

187 Kanneperusteen kolmas osa, joka perustuu olettamaan, että kantaja on "syytön sivustakatsoja", on myös hylättävä. Tältä osin riittää, kun huomautetaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jo todenneen, että komissio on aiheellisesti osoittanut päätöksen kantajalle.

188 Kanneperuste on siis hylättävä kokonaisuudessaan.

D Kanneperuste, jonka mukaan sakon määrääminen kantajalle merkitsee asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi 4.11.1950 tehdyn Euroopan yleissopimuksen 6 artiklan 2 kappaleen rikkomista sekä kohtuusperiaatteen, joka on perustavanlaatuinen periaate, loukkaamista

189 Kantaja väittää, että komissio on sakon kantajalle määrätessään rikkonut asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohtaa ja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi 4.11.1950 tehdyn Euroopan yleissopimuksen 6 artiklan 2 kappaletta sekä loukannut kohtuusperiaatetta, joka on perustavanlaatuinen periaate. Tämän väittämän tueksi kantaja viittaa pääasiallisesti niihin väitteisiin, joita se on esittänyt sen kanneperusteen yhteydessä, jonka mukaan se ei ollut päätöksen oikea adressaatti. Kantaja katsoo, että sille on määrätty sakko, vaikkei se ole tehnyt mitään väärää.

190 On todettava, että päätös on aiheellisesti osoitettu kantajalle ja että kantaja ei kiistä sitä kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevää toimintaa, josta sen on katsottu olevan vastuussa. Kantaja ei näin ollen voi pätevästi väittää, että sille on määrätty sakko, vaikkei se ole tehnyt mitään väärää.

191 Tästä seuraa, että myös tämä kanneperuste on hylättävä.

E Kanneperuste, jonka mukaan perusteluvelvollisuutta on rikottu sakkojen osalta

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

192 Kantaja huomauttaa saaneensa tiedon eräistä komission perusteluihin ja sen sakkojen laskennassa soveltamiin perusteihin liittyvistä keskeisistä seikoista vasta kilpailupolitiikasta vastaavan komission jäsenen päätöksen tekemispäivänä pitämän

lehdistötilaisuuden nauhoituksesta. Vaikkei oikeuskäytännössä edellytetäkään, että komission olisi ilmaistava kullekin yhtiölle määrättyä sakkoa koskevat tarkat laskelmat, tämä ei kantajan mukaan merkitse, etteikö päättelyn pitäisi olla avointa.

193 Koska laskelmat ja tässä tapauksessa noudatettu "alennuspolitiikka" on ilmaistu tiedotusvälineille, näiden selvitysten olisi kantajan mukaan pitänyt olla myös päätöksessä. Kantaja ei olisi voinut esittää väitteitä kärsimästään syrjinnästä, jollei se olisi epävirallisista lähteistä saanut tietoonsa, että lehdistötilaisuudesta on olemassa nauhoitus.

194 Komissio huomauttaa, että päätöksen perustelut ovat sakkojen osalta yhtä yksityiskohtaiset kuin muissa asioissa, joissa määrätyt sakot on vahvistettu, erityisesti niin sanotuissa polypropeenituomioissa (ks. esim. em. asia Rhône-Poulenc v. komissio). Kuten kantaja itsekin myöntää, komissiolla ei ole velvollisuutta soveltaa sakkojen laskennassa matemaattista kaavaa, koska yritykset voisivat tällöin etukäteen arvioida, olisiko kilpailusääntöjen rikkominen kannattavaa (ks. asia T-30/89, Hilti v. komissio, tuomio 12.12.1991, Kok. 1991, s. II-1439).

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

195 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yksittäispäätöstä koskevan perusteluvelvollisuuden tavoitteena on mahdollistaa se, että yhteisöjen tuomioistuimet voivat valvoa päätöksen laillisuutta, ja antaa sille, jota asia koskee, riittävät tiedot sen arvioimiseksi, onko päätös asianmukainen vai onko siinä mahdollisesti sellainen

virhe, jonka perusteella sen pätevyys voidaan riitauttaa, kuitenkin niin, että tämän velvollisuuden laajuus riippuu kyseisen päätöksen luonteesta ja siitä asiayhteydestä, missä se on tehty (ks. mm. asia T-49/95, Van Megen Sports v. komissio, tuomio 11.12.1996, Kok. 1996, s. II-1799, 51 kohta).

196 Kun on — kuten tässä tapauksessa — kyse päätöksestä, jolla useille yrityksille määrätään sakkoja yhteisön kilpailusääntöjen rikkomisesta, perusteluvelvollisuuden laajuus on määrättävä ottaen huomioon se, että rikkomisten vakavuus on määritettävä useiden seikkojen perusteella, joihin kuuluvat erityisesti asian erityisolosuhteet, asiayhteys ja sakkojen varoittava vaikutus, mutta niistä perusteista, jotka on välttämättä otettava huomioon, ei kuitenkaan ole vahvistettu sitovaa tai tyhjentävää luetteloa (em. asia SPO ym. v. komissio, määräyksen 54 kohta).

197 Komissiolla on kunkin sakon määrää vahvistaessaan lisäksi harkintavaltaa, eikä voida katsoa, että se olisi tätä tehdessään velvollinen soveltamaan tarkkaa matemaattista kaavaa (ks. vastaavasti asia T-150/89, Martinelli v. komissio, tuomio 6.4.1995, Kok. 1995, s. II-1165, 59 kohta).

198 Sakkojen yleisen tason määräämisessä huomioon otetut perusteet on ilmoitettu päätöksen 168 perustelukappaleessa ja yksittäisten sakkojen suuruuden määräämisessä huomioon otetut perusteet 169 perustelukappaleessa. Yksittäisten sakkojen osalta komissio on lisäksi päätöksen 170 perustelukappaleessa selvittänyt, että PWG:n kokouksiin osallistuneiden yritysten on pääsääntöisesti katsottu olleen kartellin "johtajia" ja muiden yritysten kartellin "rivijäseniä". Komissio on päätöksen 171 ja 172 perustelukappaleessa todennut, että Renalle ja Storalle määrättäviä sakkoja on alennettava huomattavasti sen huomioon ottamiseksi, että ne ovat olleet aktiivisesti yhteistyössä komission kanssa, ja että kahdeksan muun yrityksen sakoista voidaan tehdä suhteessa pienempi alennus, koska ne eivät ole väitetiedoksiantoon antamissaan vastauksissa kiistäneet niitä tärkeimpiä tosiasiaväitteitä, joihin komission niitä vastaan esittämät väitteet perustuivat.

199 Kuten on jo todettu, komissio on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyn oikeudenkäynnin aikana antanut lisäselvityksiä tässä tapauksessa sovelletusta sakkojen laskentatavasta (ks. edellä 125 kohta). Komissio on täsmentänyt ottaneensa huomioon eräiden yritysten mahdollisen yhteistyöhalukkuuden komissiossa käydyssä menettelyssä ja alentaneen kahden yrityksen sakkoa tästä syystä kahdella kolmasosalla, kun taas eräiden muiden yritysten sakkoa on alennettu yhdellä kolmasosalla.

200 Komission toimittamasta taulukosta, joka sisältää yksittäisten sakkojen määrän vahvistamista koskevia tietoja, ilmenee, että vaikka sakkojen suuruutta ei ole määrätty soveltamalla pelkästään edellä mainittuja lukuja tiukan matemaattisesti, luvut on kuitenkin otettu järjestelmällisesti huomioon sakkoja laskettaessa.

201 Päätöksessä ei kuitenkaan täsmennetä, että sakot on laskettu kunkin yrityksen yhteisön kartonkimarkkinoilta vuonna 1990 saaman liikevaihdon perusteella. Perusprosentteja 9 ja 7,5, joista suurempaa käytettiin laskettaessa "johtaja"-yrityksille määrättäviä sakkoja ja pienempää laskettaessa "rivijäseninä" olleille yrityksille määrättäviä sakkoja, ei myöskään mainita päätöksessä. Siinä ei mainita myöskään Renalle ja Storalle sekä kahdeksalle muulle yritykselle myönnettyjen alennusten prosenttimääriä.

202 Tässä asiassa on ensinnäkin katsottava, että kun päätöksen 169—172 perustelukappaletta tulkitaan ottaen huomioon päätöksessä oleva yksityiskohtainen selvitys niistä tosiasiaväitteistä, joita päätöksen kutakin adressaattia kohtaan on esitetty, on katsottava, että näissä perustelukappaleissa on riittävä ja asiassa merkityksellinen selvitys kunkin yrityksen osalta kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden ja keston määrittämisessä huomioon otetuista arviointiperusteista (ks. vastaavasti asia T-2/89, Petrofina v. komissio, tuomio 24.10.1991, Kok. 1991, s. II-1087, 264 kohta).

203 Toiseksi on todettava, että jos silloin kun kunkin sakon suuruus määrätään ottamalla järjestelmällisesti huomioon tietyt tarkat tiedot, kuten tässä asiassa, päätöksessä mainittaisiin kaikki nämä tekijät, yritykset voisivat paremmin arvioida, onko komissio tehnyt virheitä yksittäisten sakkojen määrää vahvistaessaan ja onko kunkin yksittäisen sakon määrä perusteltu suhteessa sovellettuihin yleisiin perusteisiin. Se, että päätöksessä olisi tässä tapauksessa mainittu kyseiset tekijät eli perusteena käytetty liikevaihto, viitevuosi, käytetyt perusprosentit ja sakkojen alennusprosentit, ei olisi merkinnyt niiden yritysten, joille päätös on osoitettu, tarkan liikevaihdon sellaista implisiittistä ilmaisemista, joka olisi voinut olla perustamissopimuksen 214 artiklan rikkomista. Kuten komissio on itse korostanut, kunkin yksittäisen sakon määrä ei ollut seurausta kyseisten tekijöiden tiukan matemaattisesta soveltamisesta.

204 Komissio on sitä paitsi suullisessa käsittelyssä myöntänyt, ettei mikään olisi estänyt sitä ilmoittamasta päätöksessä niitä tekijöitä, jotka otettiin huomioon järjestelmällisesti ja jotka ilmaistiin päätöksen tekopäivänä pidetyssä lehdistötilaisuudessa. Tältä osin on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan päätöksen perustelujen on oltava itse päätöksessä ja että komission myöhemmät selitykset voidaan ottaa huomioon vain poikkeuksellisissa olosuhteissa (ks. asia T-61/89, Dansk Pelsdyravlerforening v. komissio, tuomio 2.7.1992, Kok. 1992, s. II-1931, 131 kohta ja vastaavasti em. asia Hilti v. komissio, tuomion 136 kohta).

205 Näistä toteamuksista huolimatta on todettava, että päätöksen 167—172 perustelukappaleessa sakkojen määrän vahvistamisen osalta esitetyt perustelut ovat vähintäänkin yhtä yksityiskohtaisia kuin komission aikaisemmissa, samanlaisia kilpailusääntöjen rikkomisia koskevissa päätöksissä. Vaikka perustelujen virheellisyys on viran puolesta huomioon otettava seikka, yhteisöjen tuomioistuimet eivät päätöksen antamishetkeen mennessä olleet arvostelleet sitä käytäntöä, jota komissio noudatti määräämiensä sakkojen perustelemisessa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ensimmäisen kerran vasta asiassa T-148/89, Tréfilunion vastaan komissio, 6.4.1995 antamassaan tuomiossa (Kok. 1995, s. II-1063, 142 kohta) sekä asiassa T-147/89, Société métallurgique de Normandie vastaan komissio (Kok. 1995,

s. II-1057, julkaistu lyhennelmänä), ja asiassa T-151/89, Société des treillis et panneaux soudés vastaan komissio (Kok. 1995, s. II-1191, julkaistu lyhennelmänä), samana päivänä antamissaan tuomioissa korostanut olevan toivottavaa, että yritykset saisivat yksityiskohtaisesti tietää niille määrättyjen sakkojen laskentatavan, ilman että niiden olisi tämän vuoksi nostettava kanne komission päätöksestä.

206 Tästä seuraa, että kun komissio toteaa päätöksessä, että yhteisön kilpailusääntöjä on rikottu, ja määrää rikkomiseen osallistuneille yrityksille sakkoja siten, että se ottaa sakkojen määrää vahvistaessaan järjestelmällisesti huomioon tietyt perusseikat, sen on mainittava nämä seikat itse päätöksessä, jotta ne, joille päätös on osoitettu, voivat tarkastaa, onko sakkojen taso perusteltu, ja arvioida mahdollisen syrjinnän olemassaoloa.

207 Edellä 205 kohdassa mainituissa erityisissä olosuhteissa ja ottaen huomioon se, että komissio on oikeudenkäyntimenettelyssä osoittautunut halukkaaksi esittämään kaikki sakkojen laskentatapaa koskevat asiaan vaikuttavat tiedot, sitä, ettei sakkojen laskentatapaa ole päätöksessä perusteltu erikseen, ei voida tässä asiassa pitää sellaisena perusteluvelvollisuuden rikkomisena, jonka vuoksi olisi perusteltua poistaa sakot kokonaan tai osittain.

208 Kanneperustetta ei näin ollen voida hyväksyä.

209 Kaiken edellä olevan perusteella kanne on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

210 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, koska komissio on sitä vaatinut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (laajennettu kolmas jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Kanne hylätään.

2) Kantaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Vesterdorf Briët Lindh

Potocki Cooke

Julistettiin Luxemburgissa 14 päivänä toukokuuta 1998.

H. Jung B. Vesterdorf

kirjaaja presidentti

Sisällys

Kanteen perustana olevat tosiseikat ..... II - 1380

Oikeudenkäyntimenettely ..... II - 1387

Asianosaisten vaatimukset ..... II - 1389

Eräiden kanneperusteiden tutkittavaksi ottaminen ..... II - 1390

Pääasia ..... II - 1392

Päätöksen 1 ja 3 artiklan kumoamista koskeva vaatimus ..... II - 1392

A Kanneperuste, jonka mukaan SCA Holding ei ollut päätöksen oikea adressaatti II - 1392

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut ..... II - 1392

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1397

B Kanneperuste, jonka mukaan perustelut ovat puutteelliset tai virheelliset siltä osin, kuin Reed P & B:n on katsottu olevan osallistuva yritys ja SCA Holding on määrätty päätöksen adressaatiksi ..... II - 1399

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut ..... II - 1399

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1401

C Kanneperuste, jonka mukaan kilpailusääntöjen rikkomisen kesto on määritelty virheellisesti ..... II - 1404

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut ..... II - 1404

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1405

Sakon poistamista tai sen alentamista koskeva vaatimus ..... II - 1406

A Kanneperuste, jonka mukaan komissio on virheellisesti jättänyt ottamatta huomioon useita erityisiä asianhaaroja ..... II - 1406

Väite, jonka mukaan Colthrop muodosti vain erittäin pienen osan SCA-konsernin ostamasta Reedpackin toiminnasta eikä Colthropia tosiasiallisesti integroitu SCA-konserniin ..... II - 1407

Väite, jonka mukaan SCA-konserni ei osallistunut Colthropin hallintoon ja väitettyihin kilpailusääntöjen rikkomisiin ..... II - 1408

Väite, jonka mukaan Colthrop oli lopettanut kilpailusääntöjen rikkomisen marraskuussa 1990 ..... II - 1409

Väite, jonka mukaan huomioon ei ollut otettu sitä, että SCA-konsernissa noudatettiin ankaraa politiikkaa kilpailuoikeuden rikkomisen estämiseksi ..... II - 1409

Väite, jonka mukaan huomioon ei ole otettu sitä, että Colthrop oli ainoastaan vähäpätöinen jäsen PG Paperboardissa ..... II - 1411

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut ..... II - 1411

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1413

Väite, jonka mukaan huomioon ei ole otettu sitä, että Colthropin hinnat eivät vastanneet kartellin ilmoitettuja hintoja ..... II - 1415

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut ..... II - 1415

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1417

B Kanneperuste, jonka mukaan komissio ei soveltanut sakkojen vahvistamisessa käytettyjä perusteita SCA Holding/Colthropiin tai se sovelsi niitä syrjivästi ..... II - 1419

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut ..... II - 1419

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1420

C Kanneperuste, jonka mukaan kantajalle määrätty sakko on sekä absoluuttisesti kohtuuttoman suuri että suhteeton, kun otetaan huomioon kantajan syyttömyys ja asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan tavoitteet ..... II - 1423

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut ..... II - 1423

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1425

D Kanneperuste, jonka mukaan sakon määrääminen kantajalle merkitsee asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi 4.11.1950 tehdyn Euroopan yleissopimuksen 6 artiklan 2 kappaleen rikkomista sekä kohtuusperiaatteen, joka on perustavanlaatuinen periaate, loukkaamista .... II - 1430

E Kanneperuste, jonka mukaan perusteluvelvollisuutta on rikottu sakkojen osalta . II - 1430

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut ..... II - 1430

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1431

Oikeudenkäyntikulut ..... II - 1436